

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษาปัญหาการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษา และรูปแบบการพัฒนางานตามมาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง โดยผู้วิจัยเลือกพื้นที่อย่างเจาะจง โดยศึกษารายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ซึ่งได้แก่ โรงเรียน ก โรงเรียน ข โรงเรียน ค โรงเรียน ง และ โรงเรียน จ

วิธีการดำเนินการวิจัย เป็นการศึกษาโดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาข้อมูลด้วยศึกษาเอกสาร สืบจากแบบสอบถาม และสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูที่เป็นคณะกรรมการดำเนินงานประกันคุณภาพของสถานศึกษา และวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้นำมาสรุปเป็นประเด็นปัญหา แล้วสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญแบบเจาะลึก เพื่อกำหนดรูปแบบการพัฒนางานตามมาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยนำเสนอเป็น 5 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นที่กลุ่มตัวอย่าง

ส่วนที่ 2 ประเด็นปัญหาการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษา ด้านผู้เรียน

ส่วนที่ 3 ประเด็นปัญหาการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษา ด้านครู

ส่วนที่ 4 ประเด็นปัญหาการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษา ด้านผู้บริหาร

ส่วนที่ 5 รูปแบบการพัฒนางานตามมาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง

สรุปผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นที่กลุ่มตัวอย่าง

สถานศึกษาทั้ง 5 โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เป็นสถานศึกษาขนาดเล็กตั้งอยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 จำนวน 3 โรงเรียน และตั้งอยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 จำนวน 2 โรงเรียน เปิดสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ส่วนใหญ่จะมีครูไม่

ครบชั้นเรียน สภาพของชุมชนโดยรอบสถานศึกษามีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน คือ มีลักษณะเป็น
สังคมชนบท มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ประชากรประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำไร่สับปะรด
ไผ่ มัน ส้มป่อย ทำสวนยาง สวนผลไม้ พนักงานบริษัท และรับจ้างทั่วไป ส่วนใหญ่นับถือศาสนา
พุทธ ประเพณีศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เป็นที่รู้จักโดยทั่วไป คือ ประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา
ประเพณีสงกรานต์ และประเพณีลอยกระทง ผู้ปกครองส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา
ปีที่ 6 มีฐานะค่อนข้างยากจน รายได้โดยเฉลี่ย 50,000 บาทต่อปี ข้อจำกัดของสถานศึกษาคือ
ด้านทรัพยากร และอาคารสถานที่ ทรัพยากรที่มีอยู่ในสภาพทรุดโทรม ไม่มีรถประจำทางวิ่งผ่าน
ผู้ปกครองส่วนหนึ่งย้ายถิ่นฐานมาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นักเรียนที่มากับผู้ปกครองส่วนนี้
จะมีปัญหาเรื่องการปรับตัวและเรียนรู้ไม่เท่าทันกับนักเรียนในท้องถิ่นเดิม ผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่มี
เวลาในการเอาใจใส่ดูแลบุตร หลาน โอกาสของสถานศึกษาคือ ชุมชนให้ความร่วมมือ บริเวณ
สถานศึกษามีพื้นที่กว้างขวาง สามารถพัฒนาสิ่งปลูกสร้างก่อสร้าง และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้ให้เป็น
ศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชน ได้เป็นอย่างดี แต่ขาดแคลนงบประมาณในการปรับปรุงและพัฒนา

ส่วนที่ 2 ประเด็นปัญหาการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษา ด้านผู้เรียน

มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์

จากการศึกษาปัญหาการดำเนินงานตามมาตรฐานที่ 1 ผลการศึกษาโดยรวม พบว่า
มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย และเรียงลำดับปัญหาตามตัวบ่งชี้จากมากไปหาน้อยสามอันดับแรกได้ดังนี้
คือ ผู้เรียนมีความประหยัด และการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ผู้เรียนมีวินัย และมีความรับผิดชอบ
และผู้เรียนมีความซื่อสัตย์สุจริต ตามลำดับ

มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี

จากการศึกษาปัญหาการดำเนินงานตามมาตรฐานที่ 2 ผลการศึกษาโดยรวม พบว่า
มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย และเรียงลำดับปัญหาตามตัวบ่งชี้จากมากไปหาน้อยสามอันดับแรกได้ดังนี้
คือ ผู้เรียนรู้จักดูแลสุขภาพ สุขนิสัย และออกกำลังกาย อย่างสม่ำเสมอ ผู้เรียนมีความมั่นใจ
กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม และให้เกียรติผู้อื่น และผู้เรียนมีน้ำหนักร่างกาย ส่วนสูง มีสมรรถภาพทาง
กายตามเกณฑ์มาตรฐาน ตามลำดับ

มาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพ และลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา

จากการศึกษาปัญหาการดำเนินงานตามมาตรฐานที่ 3 ผลการศึกษาโดยรวม พบว่า
มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย และเรียงลำดับปัญหาตามตัวบ่งชี้จากมากไปหาน้อยสามอันดับแรกได้ดังนี้
คือ ผู้เรียนมีความสนใจและเข้าร่วมกิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรม และประเพณีที่ดีงามของท้องถิ่น
และของไทย ผู้เรียนมีความสนใจและเข้าร่วมกิจกรรมด้านศิลปะ และผู้เรียนมีความสนใจและเข้า
ร่วมกิจกรรมด้านดนตรี/ นาฏศิลป์โดยไม่ขัดหลักศาสนาตามลำดับ

มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์

จากการศึกษาปัญหาการดำเนินงานตามมาตรฐานที่ 4 ผลการศึกษาโดยรวม พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับมาก และเรียงลำดับปัญหาตามตัวบ่งชี้จากมากไปหาน้อยสามอันดับแรกได้ ดังนี้ คือผู้เรียนมีทักษะในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ สรุปความ คิดเห็นอย่างเป็นระบบ และมีการคิดแบบองค์รวม ผู้เรียนมีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และคิดไตร่ตรอง และผู้เรียนมีทักษะในการคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการ ตามลำดับ

มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร

จากการศึกษาปัญหาการดำเนินงานตามมาตรฐานที่ 5 ผลการศึกษาโดยรวม พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับมาก และเรียงลำดับปัญหาตามตัวบ่งชี้จากมากไปหาน้อยสามอันดับแรกได้ ดังนี้ คือ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ และกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามลำดับ

มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

จากการศึกษาปัญหาการดำเนินงานตามมาตรฐานที่ 6 ผลการศึกษาโดยรวม พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับมาก และเรียงลำดับปัญหาตามตัวบ่งชี้จากมากไปหาน้อยสามอันดับแรกได้ดังนี้ คือ ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่าน สนใจแสวงหาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ รอบตัว ผู้เรียนใฝ่รู้ใฝ่เรียน สนุกกับการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ผู้เรียนสามารถใช้ห้องสมุด ใช้แหล่งความรู้ สื่อต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ตามลำดับ

มาตรฐานที่ 7 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

จากการศึกษาปัญหาการดำเนินงานตามมาตรฐานที่ 7 ผลการศึกษาโดยรวม พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย และเรียงลำดับปัญหาตามตัวบ่งชี้จากมากไปหาน้อยสามอันดับแรกได้ดังนี้ คือผู้เรียนสามารถวางแผน ทำงานตามลำดับขั้นตอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนรักการทำงาน สามารถปรับตัวและทำงานเป็นทีมได้ และผู้เรียนมีความรู้สึที่ดีต่ออาชีพสุจริตและหาความรู้เกี่ยวกับอาชีพตนเองสนใจ ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 ประเด็นปัญหาการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษา ด้านครู

มาตรฐานที่ 8 ครูมีคุณวุฒิ/ ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบและมีครูเพียงพอ

จากการศึกษาปัญหาการดำเนินงานตามมาตรฐานที่ 8 ผลการศึกษาโดยรวม พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับมาก และเรียงลำดับปัญหาตามตัวบ่งชี้จากมากไปหาน้อยสามอันดับแรกได้ดังนี้

คือ สถานศึกษามีจำนวนครูตามเกณฑ์ ครูสอนตรงตามวิชาเอก/ โท หรือ ความถนัด และครูได้รับการพัฒนาในวิชาที่สอนตามที่ครูสภากำหนด ตามลำดับ

มาตรฐานที่ 9 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

จากการศึกษาปัญหาการดำเนินงานตามมาตรฐานที่ 9 ผลการศึกษาโดยรวม พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับมาก และเรียงลำดับปัญหาตามตัวบ่งชี้จากมากไปหาน้อยสามอันดับแรกได้ดังนี้ คือครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ และครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามลำดับ

ส่วนที่ 4 ประเด็นปัญหาการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษา ด้านผู้บริหาร

มาตรฐานที่ 10 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการ

จากการศึกษาปัญหาการดำเนินงานตามมาตรฐานที่ 10 ผลการศึกษาโดยรวม พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย และเรียงลำดับปัญหาตามตัวบ่งชี้จากมากไปหาน้อยสามอันดับแรกได้ดังนี้ คือ ผู้บริหารมีคุณธรรม จริยธรรม มีความมุ่งมั่นและอุทิศตนในการทำงาน ผู้บริหารมีความสามารถในการบริหารวิชาการและเป็นผู้นำทางวิชาการ และผู้บริหารมีความคิดริเริ่มและมีวิสัยทัศน์ตามลำดับ

มาตรฐานที่ 11 สถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบ ครบวงจรให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา

จากการศึกษาปัญหาการดำเนินงานตามมาตรฐานที่ 11 ผลการศึกษาโดยรวม พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย และเรียงลำดับปัญหาตามตัวบ่งชี้จากมากไปหาน้อยสามอันดับแรกได้ดังนี้ คือ สถานศึกษามีระบบและดำเนินการประกันคุณภาพภายในเป็นไปตามกฎกระทรวง สถานศึกษามีการบริหาร โดยหลักการมีส่วนร่วมและมีการตรวจสอบและถ่วงดุล และสถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้างการบริหารตามลำดับ

มาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

จากการศึกษาปัญหาการดำเนินงานตามมาตรฐานที่ 12 ผลการศึกษาโดยรวม พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย และเรียงลำดับปัญหาตามตัวบ่งชี้จากมากไปหาน้อยสามอันดับแรกได้ดังนี้ คือสถานศึกษามีการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมบริการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติเต็มศักยภาพ และสถานศึกษามีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนอย่างหลากหลาย

มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียน

การสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้

จากการศึกษาปัญหาการดำเนินงานตามมาตรฐานที่ 13 ผลการศึกษาโดยรวม พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับมาก และเรียงลำดับปัญหาตามตัวบ่งชี้จากมากไปหาน้อยสามอันดับแรกได้ดังนี้ คือ สถานศึกษามีสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้ สถานศึกษามีหลักสูตรและเนื้อหาสาระการเรียนรู้ระดับสากล ระดับชาติ และระดับท้องถิ่นที่เหมาะสม สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางและความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น

มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

จากการศึกษาปัญหาการดำเนินงานตามมาตรฐานที่ 14 ผลการศึกษาโดยรวม พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย และเรียงลำดับปัญหาตามตัวบ่งชี้จากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ คือ สถานศึกษามีระบบกลไกในการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา สถานศึกษามีกิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

ส่วนที่ 5 การกำหนดรูปแบบการพัฒนางานตามมาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมินภายนอกของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง

จากการศึกษาโดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญแบบเจาะลึก ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอผลการศึกษา ปัญหาจากกลุ่มตัวอย่างในขั้นที่ 1 จากการสัมภาษณ์ได้ให้ข้อสรุปและรูปแบบการพัฒนางานตามมาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมินภายนอกของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง ดังนี้

ด้านผู้เรียน

มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์

สถานศึกษาควรพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐาน ดังนี้

1. พัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรมอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความซื่อสัตย์สุจริต ต่อตนเองและผู้อื่น ความมีใจเมตตา กรุณา โอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละเพื่อส่วนรวม รู้จักการให้ แสดงออกถึงการมีน้ำใจ แบ่งปันสิ่งของเพื่อผู้อื่น โดยจัดกิจกรรม/ โครงการเพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่องและปฏิบัติอย่างจริงจัง เช่น โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ กิจกรรมค่ายพุทธบุตร กิจกรรมวันสำคัญและประเพณีทางศาสนา กิจกรรมการบริจาค กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ เป็นต้น
2. ปลูกฝังความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบในหน้าที่ ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม และการปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียนอย่างเคร่งครัด เช่น การทิ้งขยะ การแต่งกาย การไว้ทรงผม การใส่เครื่องประดับ การรักษาหนังสือในห้องสมุด ไม่ขโมย ไม่ฉีกทำลาย และการช่วยกันรักษา

ทรัพยากรส่วนรวมของโรงเรียน โดยสร้างจิตสำนึกด้วยตนเองไม่ต้องรอคำสั่งหรือคำตักเตือนจากครู ส่วนในกรณีที่ผู้เรียนมาโรงเรียนไม่ทันเวลาเข้าแถวเคารพธงชาติจำนวนมาก ให้สถานศึกษาศึกษาสภาพปัญหา และหาหนทางแก้ไข นอกจากนี้ควรจัดระบบดูแล ป้องกัน ติดตามนักเรียนที่มีพฤติกรรมในการมาเรียนไม่ทันเวลาอย่างเข้มงวด

3. วางกฎระเบียบ มารยาทในการรับประทานอาหาร และการใช้โรงอาหาร ปลูกฝังการประหยัด คือ รับประทานอาหารหมดจาน ไม่หกหล่น การไม่ส่งเสียงดัง ไม่เล่นกันในขณะรับประทานอาหาร เป็นต้น และควรมีการสรุปผลการปฏิบัติตามกฎระเบียบที่วางไว้ทุกครั้ง ส่วนการประหยัดนั้น ควรทำเป็นรูปธรรม เช่น มีการออมทรัพย์ โครงการรีไซเคิล และโครงการมาตรการประหยัดน้ำ-ไฟฟ้า และสาธารณูปโภคอื่น ๆ ไว้ในแผนปฏิบัติการ และควรมีการปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ โดยสอดแทรกในการจัดการเรียนการสอน การอบรมตอนเช้าแถวทุกวัน เน้นย้ำให้ปฏิบัติจนเป็นนิสัย ให้ผู้เรียนมีความประหยัดและใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า

4. จัดกิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี สร้างความตระหนัก ปลูกจิตสำนึกให้ผู้เรียนปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาและท้องถิ่น รู้จักบำเพ็ญตนเพื่อส่วนรวม โดยสถานศึกษาควรนำพาผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาชุมชน วัด การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นต้น

มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี

สถานศึกษาควรพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐาน ดังนี้

1. จัดกิจกรรมโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ควบคุมคุณภาพของอาหาร ขนม น้ำดื่ม ส่งเสริมการออกกำลังกาย โดยประสานความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขอย่างต่อเนื่อง
2. จัดกิจกรรมเพื่อบริการด้านสุขภาพแก่นักเรียนเพิ่มเติมจากข้อกำหนดของสาธารณสุข เช่น การตรวจวัดสายตาและทดสอบการได้ยินให้นักเรียนโดยทั่วถึง นอกจากนี้ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนตรวจสุขภาพประจำปีด้วย เพื่อลดปัญหาด้านสุขภาพของผู้เรียน
3. จัดกิจกรรมรณรงค์ด้านยาเสพติด ให้ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับโทษของยาเสพติดและสิ่งมอมเมาต่าง ๆ มีทักษะในการปฏิเสธ และชักชวนไม่ให้เพื่อนเสพยาเสพติด นอกจากนี้ควรให้ผู้เรียนรู้จักประโยชน์และโทษของการใช้อินเตอร์เน็ตและเกมคอมพิวเตอร์

4. ปลูกจิตสำนึกแห่งความปลอดภัยในชีวิต และทรัพยากร การปฏิบัติตนอย่างถูกต้อง รักนวลสงวนตัวหลีกเลี่ยงกิจกรรมที่เป็นอบายมุข การพนัน การระมัดระวังตนในการใช้ชีวิตประจำวัน การใช้ยานพาหนะ โดยสถานศึกษาจะต้องเฝ้าระวังเป็นพิเศษ อาจตั้งสารวัตรนักเรียน เครือข่ายผู้ปกครองในการช่วยกันสอดส่องดูแล

5. เสริมสร้างความมั่นใจให้กับผู้เรียน โดยครูคอยให้การชี้แนะ ให้กำลังใจ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสดงออกด้วยการรายงานหน้าชั้นเรียนทั้งงานเดี่ยวและงานกลุ่ม การนำเสนอผลงานของ

ผู้เรียน การอภิปราย การโต้เถียง การพูดหน้าเสาธงในตอนเช้า การแสดงบนเวทีทั้งในสถานศึกษาและชุมชน เป็นต้น ผลัดกันเป็นผู้นำและผู้ตาม ขอมรับความสามารถของตนเองและเพื่อน ๆ

มาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา
สถานศึกษาควรพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐาน ดังนี้

1. พัฒนาผู้เรียนให้แสดงออกด้านศิลปะ ด้านกีฬา ด้านนันทนาการ ด้านดนตรีไทย และดนตรีสากลตามศักยภาพ ฝึกฝนการวิพากษ์วิจารณ์งานศิลป์ ผลงานด้านดนตรี/ นาฏศิลป์ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านกีฬา รู้แพ้รู้ชนะ รู้ภัย เพื่อให้สามารถนำไปใช้พัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองอย่างต่อเนื่อง และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษในด้านต่าง ๆ เหล่านี้ได้แสดงออก สามารถพัฒนาตนเองให้บรรลุเป้าหมายสูงขึ้น โดยจัดกิจกรรมชุมนุม การประกวด การแข่งขัน เข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนเป็นประจำทั้งในงานมงคลและอวมงคลต่าง ๆ เข้าร่วมกิจกรรมกับกลุ่มสถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา เป็นต้น

2. ส่งเสริมการเรียนรู้จากครูภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะ ดนตรี/ นาฏศิลป์ และกีฬานันทนาการ

3. ปลูกฝังให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญ สร้างจิตสำนึกให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมและประเพณีที่ดีงามของท้องถิ่นและของไทย ร่วมกันอนุรักษ์ให้คงอยู่สืบไป โดยจัดกิจกรรมส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง และเข้าร่วมกิจกรรมทางด้านศิลปวัฒนธรรมและประเพณีของท้องถิ่นอย่างสม่ำเสมอ

มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์

สถานศึกษาควรพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐาน ดังนี้

พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์ โดยให้ผู้เรียนได้ศึกษาเรียนรู้จากการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น กิจกรรมการสาธิต การทดลอง การแสดงละคร การแสดงบทบาทสมมุติ กิจกรรมโครงงาน การใช้สถานการณ์จำลอง การใช้ศูนย์การเรียนรู้ การเขียนแผนที่ความคิด (Mind Mapping) การเขียนเรียงความ การสรุปความ การวิเคราะห์ข่าว การรายงาน การอภิปราย ฝึกการวิเคราะห์ข่าว สถานการณ์ เหตุการณ์ จากบทความ หนังสือพิมพ์ให้ผู้เรียนสามารถวิพากษ์ วิเคราะห์ รู้จักแยกแยะ เปรียบเทียบ ประมวลความน่าเชื่อถือ เป็นต้น เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง ได้พิสูจน์ ได้ทดสอบ ได้เห็นสิ่งที่เรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรม ประจักษ์ชัดด้วยตาตนเอง ได้ฝึกคิด ฝึกทำ ได้ลงมือปฏิบัติจริง รู้จักวางแผน รู้จักขั้นตอนของการทำงาน แสวงหาคำตอบ และรู้จักวิธีการในการแก้ปัญหาด้วยตนเอง และกล้าตัดสินใจจากสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ทำให้ผู้เรียนสามารถ

เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และเกิดความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ มีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล
สรุปผล และรายงานผล นำผลจากการประเมินมาปรับปรุงพัฒนา แก่ไขผู้เรียนเป็นรายบุคคล

มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร

สถานศึกษาควรพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐาน ดังนี้

1. พัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น โดยการจัดกิจกรรมสอนซ่อมเสริม
กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ได้ระดับคุณภาพปรับปรุงและพอใช้อย่างเร่งด่วน แยกกลุ่มผู้เรียนเก่ง ปาน
กลาง ปรับปรุง โดยเฉพาะกลุ่มปรับปรุงควรปรับพื้นฐานความรู้ใหม่ สร้างรากฐานที่แข็งแกร่ง จาก
ง่ายไปสู่ยาก เสริมสร้างกำลังใจ ให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึที่ดี เรียนรู้ด้วยความสุข มีความ
กระตือรือร้นที่จะพัฒนาตนเอง

2. ปรับพฤติกรรมในการเรียนรู้ของผู้เรียนและเปลี่ยนวิธีการสอนของครูทั้งด้าน
กระบวนการ และการใช้สื่อที่หลากหลาย ให้เหมาะสมกับสภาพจริงในการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมทั้ง
การส่งเสริม กระตุ้น เสริมแรงให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น มีความรับผิดชอบในด้านการเรียน
การอ่านหนังสือและการทบทวนบทเรียน มีความใฝ่รู้ ใฝ่เรียน หมั่นแสวงหาความรู้เพิ่มเติมจาก
แหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ให้มากยิ่งขึ้น

3. พัฒนาระบบประเมินผลการเรียนรู้ให้เหมาะสม กับสภาพจริงของผู้เรียน และควรพัฒนา
เครื่องมือในการประเมินให้มีความหลากหลายเพื่อให้ได้ข้อมูลของผู้เรียนรอบด้านที่สอดคล้องกับ
สภาพจริง และที่สำคัญ ควรนำผลการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนมาวิเคราะห์ ศึกษาสภาพ
ปัญหา และปรับแผนการจัดการเรียนรู้ ตลอดจนกระบวนการจัดการเรียนการสอน สื่อ ใบความรู้
ใบงาน แบบฝึก ให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละกลุ่ม และจัดบันทึกหลังจากการจัดกิจกรรมอย่างเป็น
ระบบ เพื่อนำข้อมูลมาสร้างนวัตกรรม พัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ มีความรู้และทักษะเต็มตาม
ศักยภาพ

มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนา
ตนเองอย่างต่อเนื่อง

สถานศึกษาควรพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐาน ดังนี้

1. ปรับปรุงห้องปฏิบัติการต่าง ๆ เช่น ห้องโสต ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องวิทยาศาสตร์
ตลอดจนห้องเรียนให้มีบรรยากาศ สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยจัดหางบประมาณใน
การซ่อมบำรุงวัสดุครุภัณฑ์ต่าง ๆ ให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้ ซึ่งจะเกิดประโยชน์อย่างมากกับผู้เรียน

2. พัฒนาระบบไอที โดยเฉพาะการติดตั้งอินเทอร์เน็ตให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้า และเปิด
โอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้ามากยิ่งขึ้น

3. ปลูกฝังการใช้ห้องสมุด โดยจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ให้รางวัลนักอ่านประจำ

สัปดาห์/เดือน/ปี และให้รู้จักการบันทึกความรู้ การสรุปความรู้จากเรื่องที่อ่าน ให้ผู้เรียนแต่ละคนมีสมุดบันทึกประจำตัว เพื่อบันทึกเรื่องราว สิ่งที่พบเห็นจากแหล่งเรียนรู้ และสื่อต่าง ๆ ทั้งโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ วารสาร และอื่น ๆ ที่มีอยู่อย่างหลากหลายทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

4. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้ด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น หนังสือ วารสาร หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต เป็นต้น แล้วนำความรู้ที่ได้มาเผยแพร่ โดยอาจนำเสนอในลักษณะการเล่าสู่กันฟัง การจัดบอร์ด หรือการตอบปัญหา โดยมอบรางวัลตามความเหมาะสม เพื่อสนับสนุนให้กำลังใจที่จะปฏิบัติต่อไปในอนาคต

5. ส่งเสริมให้ผู้เรียนรักการอ่าน โดยการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านในแต่ละห้องเรียน จัดหาหนังสือเสริมปัญญา สารคดี บุคคลสำคัญ ประวัติศาสตร์ วิทยาศาสตร์ จัดมุมห้องเรียนเป็นมุมหนังสือ หรือตามมุมต่าง ๆ ภายในสถานศึกษาให้เพียงพอ มีบรรณารักษ์ประจำห้อง ฝึกให้ผู้เรียนได้รู้จักค้นคว้าจากมุมหนังสือที่จัดไว้ ปัจจัยที่สำคัญ คือ ครูต้องปลูกฝังนักเรียนอย่างต่อเนื่อง และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งภายในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่มีใช้มีเพียงแต่ในห้องเรียนเท่านั้น แต่มีที่อื่น ๆ ด้วย

มาตรฐานที่ 7 ผู้เรียนให้มีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

สถานศึกษาควรพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐาน ดังนี้

1. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบกระบวนการกลุ่มให้มาก เพราะการสอนกระบวนการกลุ่มนั้นสามารถฝึกให้ผู้เรียนมีคารวะธรรม สามัคคีธรรม และปัญญาธรรม คิดเป็นทำเป็น แก้ปัญหาเป็น สามารถคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ คิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์ โดยครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญลงบรรจุในแผนการเรียนรู้ สำหรับกระบวนการกลุ่มนั้น ขั้นตอนต้องปฏิบัติเหมือนกันทุกห้องเรียน เพื่อผู้เรียนจะไม่สับสนในการปฏิบัติ

2. ส่งเสริมให้ผู้เรียนศึกษาเรียนรู้จากการทำโครงการทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงการที่เกี่ยวกับสาระการเรียนรู้ในท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะในการคิด การสังเกต การสำรวจ การทดลองรู้จักวางแผน ขั้นตอนของการทำงาน และรู้จักวิธีการในการแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มที่จะพัฒนาตนเอง และควรบันทึกติดตามงานทุกขั้นตอนด้วยตนเองหรือกลุ่ม และควรทำอย่างต่อเนื่องจนสามารถสรุปงานได้ตามเป้าหมายที่วางไว้ และสามารถนำความรู้ไปใช้ได้จริง ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ในชุมชน

และสามารถนำมาเชื่อมโยงกับชีวิตจริงของผู้เรียนได้

3. ส่งเสริมความรู้พื้นฐานด้านอาชีพให้กับผู้เรียน ซึ่งต้องดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรมต่อเนื่อง โดยสำรวจอาชีพที่มีอยู่ในชุมชน ร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ช่วยกันพิจารณาอาชีพที่เหมาะสมกับวัยและความสามารถของผู้เรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนลงมติดักเลือกเรียนตามความสนใจ เชิญผู้ประกอบการอาชีพนั้นมาให้ความรู้ที่โรงเรียน หรือพาผู้เรียนไปเรียนรู้กับผู้ประกอบการ ดำเนินการอย่างต่อเนื่องให้เห็นเป็นผลงานที่เกิดจากความสามารถของผู้เรียน พัฒนาฝีมือและผลงานจนสามารถจำหน่ายเป็นรายได้ให้กับผู้เรียน สามารถทำชื่อเสียงและเป็นจุดเด่นของสถานศึกษาได้ต่อไป

ด้านครู

มาตรฐานที่ 8 ครูมีคุณวุฒิ/ความรู้ ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบและมีครูเพียงพอ

สถานศึกษาควรพัฒนาครูให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐาน ดังนี้

1. สถานศึกษาควรจัดหาครูให้ครบชั้นเรียน และตรงกับวิชาเอก/โท ที่สถานศึกษาขาดแคลน
2. เสริมสร้างความตระหนักถึงความเป็นครู ความมีจรรยาบรรณในวิชาชีพครู สนับสนุนครูให้สร้าง ผลงานทางการศึกษาโดยใช้กระบวนการวิจัย และพัฒนาครูให้เป็นครูมืออาชีพอย่างแท้จริง

3. พัฒนาครู โดยการจัดฝึกอบรม การศึกษา ดูงาน ฯลฯ เพื่อพัฒนาในวิชาที่สอนอย่างน้อย 20 ชั่วโมงต่อปีตามที่คุรุสภากำหนด ให้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติการเรียนการสอน โดยเฉพาะการจัดกิจกรรม และกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

มาตรฐานที่ 9 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

สถานศึกษาควรพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐาน ดังนี้

1. เขียนแผนการจัดการเรียนรู้ จากการวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา ไม่ใช่เป็นแผนที่วิเคราะห์มาจากแบบเรียน แบบเรียนคือสื่อที่ใช้ประกอบในการจัดกิจกรรม และประการสำคัญควรนำแผนที่ได้ดำเนินการเมื่อปีการศึกษาที่ผ่านมา มาเป็นแนวทางในการปรับปรุง พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้อง เหมาะสมกับผู้เรียน

2. บันทึกหลังการสอนควรเขียนในลักษณะเป็นการประเมินการใช้แผนการเรียนรู้ แผนเป็นอย่างไร มีความเหมาะสม สอดคล้องกับธรรมชาติของผู้เรียนหรือไม่ ประสิทธิภาพที่เกิดขึ้นกับการใช้แผนเป็นอย่างไร ปัญหาที่เกิดขึ้นคืออะไร เกิดขึ้นกับใคร และมีแนวทางในการแก้ปัญหา

อย่างไร ในทุกครั้งหลังทำการสอนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ควบคู่กับการสร้างเครื่องมือ ขึ้นตอน ในการดำเนินการ ประเมินผลการดำเนินงานและนำผลการประเมินมาปรับการจัดกิจกรรมของครู และ ปรับพฤติกรรมในการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อนำผลการประเมินไปพัฒนาผู้เรียนและพัฒนาการจัด กิจกรรม และจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

3. จัดการเรียนรู้ตามสภาพจริงของผู้เรียน เพิ่มสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นให้หลากหลาย สอดคล้องกับมาตรฐานหลักสูตร และเชื่อมโยงบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้และชีวิตจริง ของผู้เรียน โดยใช้ผลการเรียนรู้ที่กำหนดเป็นหลัก และควรใช้กระบวนการวิจัยในชั้นเรียนเป็นส่วน หนึ่งของการจัดการเรียนรู้เพื่อมุ่งพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน

4. การดำเนินการสอน ครูควรใช้เทคนิคการสอนที่ปลูกเร้าใจ จูงใจให้ผู้เรียนสนใจ อยาก เรียนรู้ นำสาระการเรียนรู้ที่ได้เขียนไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้มาใช้ จัดกระบวนการเรียนการสอนให้ ครอบคลุมทุกขั้นตอนอย่างมีประสิทธิภาพ และควรจัดทำบันทึกหลังสอนให้ละเอียด แต่ละ กระบวนการสอนหรือแต่ละกิจกรรมการสอน และควรมีการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้

5. ออกแบบการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงโดยใช้เครื่องมือที่หลากหลาย เพื่อ สะท้อนภาพให้เห็นชัดเจนและแน่นอนว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ อย่างไร ทำให้ได้ข้อมูลของ ผู้เรียนรอบด้านที่สอดคล้องกับความเป็นจริงเพื่อประกอบการตัดสินใจตัดสินผู้เรียนได้อย่างถูกต้องและมี ประสิทธิภาพ

6. การวัดและการประเมินผลตามสภาพจริง ควรเป็นการประเมินที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องใน บริบทที่เป็นการเรียนรู้ที่มีความหมาย ที่แสดงว่าผู้เรียนสามารถใช้ความรู้อย่างมีประสิทธิภาพและ สามารถตีชมผลงานของตนเองได้ซึ่งเป็นการสะท้อนประสบการณ์การเรียนรู้ที่เป็นจริงและมีคุณค่าให้ เห็นด้วยวิธีการต่าง ๆ ได้แก่ การสังเกต การบันทึกพฤติกรรม บันทึกรายวัน แฟ้มสะสมผลงาน การ เขียน การอภิปราย การทดลอง การนำเสนอ นิทรรศการ โครงการ เป็นต้น เพราะฉะนั้น การวัดและ ประเมินผลตามสภาพจริงต้องเป็นงานที่มีความหมาย มีคุณค่า และเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการ เรียนรู้ การประเมินสามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาในกระบวนการเรียนรู้ ความสำเร็จหรือล้มเหลวของ ผู้เรียนสังเกตได้จากการที่ผู้เรียนสามารถใช้ความรู้และทักษะไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่

7. ส่งเสริมการพัฒนาครูให้เป็นครูมืออาชีพ จัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย มีการ พัฒนาตนเองให้ทันต่อโลกทันต่อการเปลี่ยนแปลง ควรแสวงหาความรู้อย่างสม่ำเสมอ สร้างผลงาน ทางการศึกษาโดยการทำวิจัยในชั้นเรียนและการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนที่สนองต่อการเรียนรู้ ของผู้เรียน

ด้านผู้บริหาร

มาตรฐานที่ 10 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการ

ผู้บริหารควรพัฒนาตนเองให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐาน ดังนี้

1. ประพฤติปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพ เป็นแบบอย่างที่ดีในการครองตน ครองคน และครองงาน ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหาร มีอิทธิบาท 4 พรหมวิหาร 4 ทั้งนี้ไม่ใช่เพื่อผลประโยชน์ของตนเอง แต่เพื่อประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ

2. กล้าคิด กล้าทำ กล้าตัดสินใจ ริเริ่มแนวทางในการบริหาร และวิธีการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกำหนดวิสัยทัศน์ นโยบาย และพันธกิจของสถานศึกษา ให้มีความชัดเจน สามารถนำไปสู่จุดหมายของความสำเร็จได้ ด้วยความร่วมมือของผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ต้นสังกัด คณะกรรมการสถานศึกษา ชี้นพื้นฐาน คณะครู ผู้ปกครอง ตลอดจนผู้เรียน เป็นต้น

3. พัฒนาตนเองให้มีความรอบรู้เกี่ยวกับหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดผล ประเมินผล การผลิตสื่อ การใช้เทคโนโลยี ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยเข้าร่วม การอบรม ประชุม สัมมนา ศึกษาดูงาน ศึกษาต่อ ตลอดจนการศึกษาริเริ่มด้วยตนเอง ติดตาม ความก้าวหน้าทางวิชาการอยู่เสมอ

4. พัฒนาระบบการนิเทศการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ โดยแต่งตั้งคณะกรรมการ ผู้บริหารเป็นประธาน และดำเนินการนิเทศทุกห้องเรียน ให้ครูนำผลการนิเทศไปปรับปรุง พัฒนา ปรับปรุงการเรียนเปลี่ยนการสอน เอาใจใส่ผู้เรียนอย่างทั่วถึง จุดมุ่งหมายที่สำคัญคือ การพัฒนาครูซึ่งเป็นปัจจัยส่งผลต่อการพัฒนาการเรียนการสอน และต้องเป็นกระบวนการที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

มาตรฐานที่ 11 สถานศึกษามีการจัดองค์กร/ โครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบครบวงจรให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา

ผู้บริหารควรพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐาน ดังนี้

1. ปรับปรุงโครงสร้างการบริหารงานให้ชัดเจน มีคำสั่งมอบหมายและผู้รับผิดชอบเป็นลายลักษณ์อักษร วางระบบระเบียบรองรับการบริหารงานทุกฝ่าย ทั้งการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานงบประมาณ ทรัพย์สิน และรายได้ และการบริหารงานทั่วไป

2. จัดทำแผนกลยุทธ์ แผนปฏิบัติงานประจำปีทุกปี ให้สอดคล้องกับแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษาและสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน นำแผนงาน โครงการ/ กิจกรรมมาสู่การปฏิบัติ จัดระบบการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง และนำข้อมูล ผลการประเมินมาใช้ในการตัดสินใจและปรับปรุง พัฒนาระบบการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

3. จัดเก็บข้อมูลสารสนเทศให้เป็นระบบ โดยเฉพาะด้านผู้เรียน เริ่มตั้งแต่การรวบรวม ข้อมูลผู้เรียนแต่ละด้านเป็นรายบุคคล โดยมีระบบจัดเก็บ การบันทึก รวบรวม วิเคราะห์ และสรุป เป็นรายบุคคล เป็นระดับชั้น และเป็นภาพรวมระดับสภาพศึกษา โดยจัดทำเป็นแผนการดำเนินการ

ที่ชัดเจน นำเทคโนโลยีด้านคอมพิวเตอร์มาช่วยในการจัดเก็บ เพื่อความสะดวกรวดเร็วและทันต่อการใช้งาน จัดทำเป็นแผนการดำเนินการที่ชัดเจน

4. พัฒนาระบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม จัดระบบการตรวจสอบ ถ่วงดุล โดยเสริมสร้างบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาและบุคลากรในสถานศึกษาให้เข้มแข็ง ชี้แจงให้เห็นถึงความสำคัญและบทบาทของตน ให้มีความสำคัญกับองค์กรศาสนา องค์กรเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ร่วมมือกันในการพัฒนา การกำหนดทิศทางและการบริหารสถานศึกษาเช่น การทำแผนกลยุทธ์ การจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น การตรวจสอบภายใน เป็นต้น และควรมีการประชุมร่วมกันอย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง

5. พัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้เข้มแข็ง โดยปฏิบัติตามกรอบมาตรฐานการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบอย่างชัดเจน และดำเนินการอย่างจริงจัง มิใช่เป็นการสนองนโยบาย แต่เป็นหน้าที่ที่สถานศึกษาจะต้องดำเนินการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 มาตรา 48 อย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเผยแพร่ต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา

มาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
ผู้บริหารควรพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐาน ดังนี้

1. จัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนให้มีบรรยากาศน่าเรียนรู้ โดยจัดแต่งมุมห้องเรียน ฝาผนังให้มีบรรยากาศที่เร้าใจ นำศึกษาเรียนรู้ จัดการให้บริการเทคโนโลยีสารสนเทศทุกรูปแบบที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน เช่น การติดตั้งอินเทอร์เน็ตให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้า รวมทั้งการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาอย่างเต็มที่ ตลอดจนการเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น ประวัติความเป็นมาของท้องถิ่น สภาพทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคม และอาชีพอย่างต่อเนื่อง โดยยึดหลักว่า ทุกสถานที่ ทุกแห่งเป็นแหล่งเรียนรู้ และทุกสิ่งทุกอย่างล้วนเป็นสื่อการเรียนรู้ เปิดโอกาส ให้อิสระผู้เรียนในการแสวงหาความรู้ ความคิดด้วยการลงมือปฏิบัติจริง เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ

2. วิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษาเชื่อมโยงกับการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา วิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล ซึ่งควรคำนึงถึงธรรมชาติของผู้เรียน ประสบการณ์ในการเรียนรู้ และวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียน ใช้จิตวิทยาการเรียนรู้ จัดรายวิชา/กิจกรรมที่หลากหลายให้ผู้เรียนเลือกเรียนตามความสนใจ ส่งเสริมและพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้และสื่ออุปกรณ์การเรียนรู้ที่

เอื้อต่อการเรียนรู้ จัดระบบการบันทึก การรายงานผล และการส่งต่อข้อมูลของผู้เรียน ตลอดจนระบบการนิเทศการเรียนการสอน การนำผลไปปรับปรุงการเรียนการสอน และการนำแหล่งเรียนรู้มาใช้ในการเรียนการสอนให้เกิดประโยชน์กับผู้เรียนอย่างคุ้มค่า

3. จัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนที่หลากหลาย เช่น ระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน กิจกรรมส่งเสริมและตอบสนองความสามารถทางวิชาการ ความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถพิเศษ ด้านศิลปะ ดนตรี/ นาฏศิลป์ กีฬา/ นันทนาการ ตลอดจนการปลูกฝังให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญของค่านิยมที่พึงาม ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมไทยและภูมิปัญญาไทย รวมทั้งกิจกรรมที่ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย เป็นต้น

มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่นและมีสื่อที่เอื้อต่อการเรียนรู้

ผู้บริหารควรพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐาน ดังนี้

1. แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตร ดำเนินการประเมินผลการใช้หลักสูตร สถานศึกษา นำผลการประเมินมาพัฒนาหลักสูตร เพิ่มเติมสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นให้หลากหลาย ให้ทันสมัย เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาและท้องถิ่น สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชน โดยความร่วมมือของคณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และวิทยากรภูมิปัญญาท้องถิ่น จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ให้ครบทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และครบทุกช่วงชั้นที่จัดการเรียนการสอน และควรมีการประเมินผลการใช้หลักสูตรเพื่อพัฒนาปรับปรุงทุกปี

2. พัฒนาสื่อธรรมชาติ เช่น สัตว์ประเภทต่าง ๆ สิ่งของ ไม้ดอกไม้ประดับพวกพลูด่าง ราชนิหินอ่อน คุณนายตื่นสาย พืชผักสวนครัว สวนสมุนไพร สวนพฤกษศาสตร์ให้ดูร่มรื่น สะอาด สวยงามอยู่เสมอ โดยความร่วมมือของบุคลากรทุกคนในสถานศึกษาและชุมชน

3. ผลิตสื่อที่แปลกใหม่ ทันสมัย มาใช้ประกอบการสอน และควรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หรือเชื่อมโยงสื่อการเรียนการสอนจากแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาในท้องถิ่นให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง ได้รับแรงเสริมให้ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน เกิดการเรียนรู้ตามศักยภาพ

4. พัฒนานวัตกรรม จัดหาสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้ มีการให้บริการเทคโนโลยีสารสนเทศทุกรูปแบบที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อนักเรียนจะได้มีความรู้และใช้สื่อเทคโนโลยีได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษามีการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

ผู้บริหารควรพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐาน ดังนี้

1. แต่งตั้งผู้รับผิดชอบงานความสัมพันธ์กับชุมชนให้เป็นระบบและวางขอบข่ายงานในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนอย่างชัดเจน และควรมีการนิเทศ ติดตาม ตรวจสอบ การประเมินผลระบบและกลไกในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน และนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงโครงการ/ กิจกรรมครั้งต่อไป

2. พัฒนาความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนและท้องถิ่น ทั้งภาครัฐและเอกชน โดยจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ เช่น แผ่นพับ วารสาร จดหมาย การปฐมนิเทศ การประชุม เชิญผู้ปกครองเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน เป็นต้น เพื่อสร้างความเข้าใจให้ครูและชุมชนเห็นความสำคัญในการจัดการศึกษาร่วมกัน นอกจากนี้ สถานศึกษาควรมีการให้บริการชุมชนอย่างเหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้บริการในด้านสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ รวมทั้งการเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนอย่างสม่ำเสมอ เช่น กิจกรรมวันสำคัญของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ กิจกรรมประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น งานมงคลต่าง ๆ เป็นต้น

3. จัดตั้งเครือข่ายผู้ปกครองในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน โดยใช้ตัวแทนผู้ปกครองในแต่ละห้องเรียนเป็นกรรมการ

อภิปรายผล

จากการศึกษาปัญหาการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูที่เป็นคณะกรรมการดำเนินงานประกันคุณภาพของสถานศึกษา และการศึกษารูปแบบการพัฒนางานตามมาตรฐานการศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง มีประเด็นสำคัญที่จะนำมาอภิปราย ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นที่กลุ่มตัวอย่าง

สถานศึกษาทั้ง 5 โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เป็นสถานศึกษาขนาดเล็กตั้งอยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 จำนวน 3 โรงเรียน และตั้งอยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 จำนวน 2 โรงเรียน เปิดสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ส่วนใหญ่จะมีครูไม่ครบชั้นเรียน บริบทโดยรอบสถานศึกษามีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน คือ ตั้งอยู่ในเขตปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบล สภาพของชุมชนมีลักษณะเป็นสังคมชนบท มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ประชากรประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำไร่สับปะรด ไร่มันสับปะหลัง ทำสวนยาง สวนผลไม้ พนักงานบริษัท และรับจ้างทั่วไป ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ประเพณีศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เป็นที่รู้จักโดยทั่วไป คือ ประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา ประเพณีสงกรานต์ และประเพณีลอยกระทง ผู้ปกครองส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ค่อยดี ค่อนข้าง

ยากจน รายได้โดยเฉลี่ยประมาณ 50,000 บาทต่อปี ข้อจำกัดของสถานศึกษาคือ ด้านทรัพยากร และ อาคารสถานที่ ทรัพยากรที่มีอยู่ในสภาพทรุดโทรม ไม่มีรถประจำทางวิ่งผ่าน ผู้ปกครองส่วนหนึ่ง ย้ายถิ่นฐานมาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นักเรียนที่มากับผู้ปกครองส่วนนี้จะมีปัญหาเรื่อง การปรับตัวและเรียนรู้ไม่เท่าทันกับนักเรียนในท้องถิ่นเดิม ผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่มีเวลาใน การเอาใจใส่ดูแลบุตร หลาน โอกาสของสถานศึกษาคือ ชุมชนให้ความร่วมมือ บริเวณสถานศึกษา มีพื้นที่กว้างขวาง สามารถพัฒนาสิ่งปลูกสร้างก่อสร้าง และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้เป็นศูนย์กลาง การเรียนรู้ของชุมชนได้เป็นอย่างดี แต่ขาดแคลนงบประมาณในการปรับปรุงและพัฒนา ปัจจัย ต่าง ๆ เหล่านี้เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้สถานศึกษามีผลการประเมินในบางมาตรฐานไม่ได้รับ การรับรอง สอดคล้องกับนฤมล ไทยวิรัช (2548, หน้า 49) ได้รายงานติดตามผลการประเมิน ภายนอกตามมาตรฐานการศึกษา: สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตตรวจราชการที่ 4 พบว่า เหตุปัจจัยที่ทำให้สถานศึกษามีผลการประเมินคุณภาพภายนอกอยู่ในระดับปรับปรุง ส่วนใหญ่เกิดขึ้นกับสถานศึกษาขนาดเล็ก (นักเรียนไม่เกิน 300 คน) และสถานศึกษาดังอยู่ใน เขตปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบล บริบทโดยรอบสถานศึกษามีสภาพเป็นสังคมชนบท ประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ค่อยดี ไกลจากแหล่งเรียนรู้ทางวิชาการ มีแต่ ภูมิปัญญาท้องถิ่นและแหล่งเรียนรู้ตามธรรมชาติ

ส่วนที่ 2 ประเด็นปัญหาการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษา ด้านผู้เรียน

มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์

ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์โดยรวมมีปัญหา อยู่ในระดับน้อย และเรียงลำดับปัญหาตามตัวบ่งชี้สามอันดับแรกพบว่า ผู้เรียนมีความประหยัคมี ปัญหามากที่สุด รองลงมาคือผู้เรียนมีวินัยและมีความรับผิดชอบ ผู้เรียนปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อ ส่วนรวมและการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ตามลำดับ ซึ่ง ไม่สอดคล้องกับกัลยา ศรีปาน (2542, หน้า บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนบุญเลิศ อนุสรณ์ พบว่า ระดับคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนบุญเลิศอนุสรณ์ โดยภาพรวม องค์ประกอบ ด้านความรู้ ด้านการประหยัค ด้านความสามัคคี ด้านความเสียสละ ด้านความเมตตากรุณา ด้าน การตรงต่อเวลาอยู่ในระดับปานกลาง องค์ประกอบด้านความขยัน ความมีระเบียบวินัย ด้านกตัญญู กตเวที ด้านความเป็นผู้มีวิวัฒธรรมและปฏิบัติตามขนบธรรมเนียม ประเพณีอยู่ในระดับมาก ส่วน ความอดทน ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ความยุติธรรมอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้มีเหตุปัจจัยเนื่องมาจาก พ่อแม่ ผู้ปกครองมักจะตามใจลูกหลาน อยากได้อะไรก็ตามใจ ทั้ง ๆ ที่สภาพครอบครัวมีรายได้น้อย ต้องประหยัคอดออม เวลาในการดูแลเอาใจลูกก็ไม่มี ต้องทำมาหากิน ปล่อยให้เด็กอยู่กับปู่ย่า ตา ยาย หรือไม่ก็ยกภาระให้กับโรงเรียน เด็กไม่ค่อยมีระเบียบวินัย มาโรงเรียนไม่ทันเวลา แต่งกายไม่

ถูกต้องตาม ใ้ร่องเท้าตะมาโรงเรียน เสื้อผ้าก็มีหลากหลายโรงเรียนซึ่งได้มาจากพี่ เพื่อนบ้าน การรับบริจาค และหลาย ๆ คนมีนิสัยอยากได้ของคนอื่นมาเป็นของตน เก็บของได้ไม่คืนเจ้าของ ดินสอ ยางลบ ไม้บรรทัดหายบ่อยมาก ใช้วัสดุ อุปกรณ์การเรียนค่อนข้างเปลือง ใช้น้ำ ใช้สิ่งของอย่างไม่รู้คุณค่า ไม่รักษาสິงของ ไม่รักษาทริพย์สินของโรงเรียน ขาดความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ค่อนข้างเห็นแก่ตัว ไม่มีระเบียบวินัยในตัวเอง ไม่เคารพสิทธิของผู้อื่น การรับประทานอาหารตกหล่น ไม่ค่อยให้ความสนใจในการรอกอยตามลำดับก่อนหลัง ขาดความรับผิดชอบในงานที่ครูมอบหมาย ไม่ทำการบ้าน ลอกการบ้าน พุดปด เป็นต้น สอดคล้องกับมนตรี กำลังดี (2543, หน้า 67-68) กล่าวว่า สาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่เด็กนักเรียน โรงเรียนประถมศึกษาที่มีจริยธรรมยังไม่ดีเท่าที่ควรคือ สภาพครอบครัว เพราะว่าครอบครัวเป็นสถาบันสังคมที่สำคัญที่สุดแห่งแรกที่จะทำหน้าที่เลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัว เพื่อถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ วัฒนธรรม ประเพณีต่าง ๆ ค่านิยม ทักษะคติ ตลอดจนอุปนิสัยต่าง ๆ แก่สมาชิกในครอบครัว อันจะเป็นพื้นฐานที่ดีหรือไม่ดีในอนาคตต่อไป แต่เมื่อพิจารณาโดยภาพรวม นักเรียนส่วนใหญ่อยู่ในครอบครัวที่ด้อยคุณภาพ ฐานะยากจน พ่อแม่ผู้ปกครองไม่ค่อยมีเวลา ขาดการเอาใจใส่อบรมสั่งสอนนักเรียน และไม่สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนได้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะว่า สถานศึกษาควรพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานที่ 1 โดยดำเนินการพัฒนาผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความซื่อสัตย์สุจริต ต่อตนเองและผู้อื่น ความมีใจเมตตากรุณา โอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละเพื่อส่วนรวม รู้จักการให้ แสดงออกถึงการมีน้ำใจ แบ่งปันสิ่งของเพื่อผู้อื่น โดยจัดกิจกรรม/โครงการเพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่องและปฏิบัติอย่างจริงจัง เช่น โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ กิจกรรมค่ายพุทธบุตร กิจกรรมวันสำคัญและประเพณีทางศาสนา กิจกรรมการบริจาค กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ เป็นต้น สอดคล้องกับสมณธา แก่นกูล (2544, หน้า 63) นักเรียนมีความต้องการให้โรงเรียนจัดกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรมด้านต่าง ๆ คือ ควรจัดหนังสือวารสารใหม่ ๆ มาไว้ในห้องสมุด อยากให้โรงเรียนจัดกิจกรรมส่งเสริมเด็กที่เรียนดี เช่น ให้ทุนการศึกษา ครูควรฝึกหัดให้นักเรียนทำงานต่าง ๆ ที่ยากมากขึ้น โรงเรียนควรจัดกิจกรรมออมทรัพย์ โรงเรียนควรมีกิจกรรมยกย่องชมเชยนักเรียนที่มีความซื่อสัตย์ เช่น ประกาศหน้าเสาธง ควรมีกิจกรรมประกวดหรือให้รางวัลนักเรียนที่มีความประพฤติเรียบร้อย ครูควรจะสอนให้นักเรียนเชื่อฟังพ่อแม่ ครูอาจารย์ โรงเรียนควรจะนำนักเรียนไปประกอบพิธีทางศาสนาในวันสำคัญทางศาสนาและอื่นๆ นอกจากนี้สถานศึกษาควรจัดกิจกรรมปลูกฝังความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบในหน้าที่ ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม และการปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียนอย่างเคร่งครัด เช่น การทิ้งขยะ การแต่งกาย การไว้ทรงผม การใส่เครื่องประดับ การรักษาหนังสือในห้องสมุด ไม่ขโมย ไม่ฉีกทำลาย และการช่วยกันรักษาทริพย์สินส่วนรวมของโรงเรียน โดยสร้างจิตสำนึกด้วยตนเองไม่ต้องรอคำสั่งหรือ

คำคัดค้านจากครู ให้การยกย่องชมเชยนักเรียนที่ทำความดี สอดคล้องกับณรงค์ ศิลารัตน์(2544, หน้า 51) ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรกำหนดกฎระเบียบของโรงเรียนให้เคร่งครัด ควรมีการสอดแทรก คุณธรรมจริยธรรมในทุกวิชาที่สอน กฎระเบียบควรยืดหยุ่นตามความเหมาะสม ควรอบรมคุณธรรม จริยธรรมหน้าเสาธงทุกวันและควรเชิญวิทยากรมาให้ความรู้แก่นักเรียน ด้านความรับผิดชอบ โดย ภาพรวมนักเรียนเสนอแนะว่า ครูควรเป็นแบบอย่างที่ดี ควรมอบหมายงานให้นักเรียนปฏิบัติและ วัดผลอย่างจริงจัง ควรมีการยกย่องชมเชยนักเรียนที่ปฏิบัติดี ส่วนในกรณีที่ผู้เรียนมาโรงเรียนไม่ทันเวลาเข้าแถวเคารพธงชาติจำนวนมาก ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะว่า สถานศึกษาควรศึกษาสภาพ ปัญหา หาหนทางแก้ไข และควรจัดระบบดูแล ป้องกัน ติดตามนักเรียนที่มีพฤติกรรมในการมาเรียนไม่ทันเวลาอย่างเข้มงวด รวมทั้งควรวางกฎระเบียบ มารยาทในการรับประทานอาหาร และการใช้โรงอาหาร ปลุกฝังการประหยัด คือ รับประทานอาหารหมดจาน ไม่หกหล่น การไม่ส่งเสียงดัง ไม่เล่นกันในขณะที่รับประทานอาหาร เป็นต้น และควรมีการสรุปผลการปฏิบัติตามกฎระเบียบที่วางไว้ทุกครั้ง ส่วนการประหยัดนั้น ควรทำเป็นรูปธรรม เช่น มีการออมทรัพย์ โครงการขยะรีไซเคิล และโครงการมาตรการประหยัดน้ำ-ไฟฟ้า และสาธารณูปโภคอื่น ๆ ไว้ในแผนปฏิบัติการ และควรมีการปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ โดยสอดแทรกในการจัดการเรียนการสอน การอบรมตอนเช้าแถวทุกวัน เน้นย้ำให้ปฏิบัติจนเป็นนิสัย ให้ผู้เรียนมีความประหยัดและใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า สอดคล้องกับมนตรี กำลังดี (2543, หน้า 66) ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า โรงเรียนควรมีการณรงค์ให้ประหยัดพลังงานในโรงเรียน ใช้จ่ายเงินอย่างประหยัด เคารพระเบียบวินัยของโรงเรียน ตลอดจนการจัดกิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี เพื่อสร้างความตระหนัก ปลุกจิตสำนึกให้ผู้เรียนปฏิบัติตามเป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษา และท้องถิ่น รู้จักบำเพ็ญตนเพื่อส่วนรวม โดยสถานศึกษาควรนำพาผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนา ชุมชน วัด การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นต้น

มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี

ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกายและสุขภาพจิตโดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย และเรียงลำดับปัญหาตามตัวบ่งชี้ตามอันดับแรกพบว่า ผู้เรียนรู้จักดูแลสุขภาพ สุขนิสัย และออกกำลังกาย อย่างสม่ำเสมอมีปัญหามากที่สุด รองลงมาคือผู้เรียนมีความมั่นใจ กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม และให้เกียรติผู้อื่น และผู้เรียนไม่เสพหรือแสวงหาผลประโยชน์จากสิ่งเสพติดและสิ่งมอมเมา หลีกเลี่ยงสถานะที่เสี่ยงต่อความรุนแรง โรคภัย และอุบัติเหตุ รวมทั้งปัญหาทางเพศตามลำดับ ทั้งนี้มีเหตุปัจจัยเนื่องมาจากผู้ปกครองส่วนใหญ่มีฐานะยากจน ต้องประกอบอาชีพหาเลี้ยงตนเองและครอบครัวไม่มีเวลาดูแลเอาใจใส่ด้านสุขภาพอนามัย ส่งผลให้นักเรียนขาดสุขนิสัยที่ดีในการปฏิบัติตนในกิจวัตรประจำวัน รับประทานอาหารที่ไม่มีประโยชน์ ชอบทานขนมขบเคี้ยว ขนมนมดุก ของหมักดอง ขาดสุขนิสัยที่ดีในการรับประทานอาหาร ไม่ใช้ช้อนกลางตักแบ่งอาหาร

เกี่ยวข้องกับเสียงดัง ชอบคุยหรือหัวเราะขณะมีอาหารอยู่ในปาก ไม่ค่อยมีจิตสำนึกแห่งความปลอดภัย ขาดการระมัดระวังตนเอง ชอบเล่นโลดโผน ปีนป่ายต้นไม้ ชอบวิ่งขึ้นลงบันได ขึ้นขี่โนรวบันไดเล่น วิ่งหอยก่ล้อ เล่นกันขณะเดินทางกลับบ้าน ยังไม่ค่อยรู้จักการป้องกันทรัพย์สินของตนเองและส่วนรวม ขาดความมั่นใจในตนเอง ไม่รู้จักให้เกียรติผู้อื่น ชอบเล่นเกมสอินเตอร์เน็ต เกมคอมพิวเตอร์ แต่ยังไม่รู้จักคุณ-โทษของมันมากนัก ขาดทักษะในการปฏิเสธ และชักชวนไม่ให้เพื่อนเสพยาเสพติด ส่วนทางโรงเรียนก็ขาดความต่อเนื่องในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานด้านสาธารณสุขในการมาตรวจสุขภาพและให้ความรู้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะว่า สถานศึกษาควรพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานที่ 2 โดยดำเนินการจัดกิจกรรมโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ควบคุมคุณภาพของอาหาร ขนม น้ำดื่ม ส่งเสริมการออกกำลังกาย โดยประสานความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ควรจัดกิจกรรมเพื่อบริการด้านสุขภาพแก่นักเรียนเพิ่มเติมจากข้อกำหนดของสาธารณสุข เช่น การตรวจวัดสายตา และทดสอบการได้ยินให้นักเรียน โดยทั่วถึง ให้ผู้เรียนตรวจสุขภาพประจำปี จัดกิจกรรมรณรงค์ด้านยาเสพติด พร้อมทั้งให้ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับโทษของยาเสพติดและสิ่งมอมเมาต่าง ๆ ทักษะในการปฏิเสธ และชักชวนไม่ให้เพื่อนเสพยาเสพติด รู้จักประโยชน์และโทษของการใช้อินเตอร์เน็ตและเกมคอมพิวเตอร์ รวมทั้งการปลูกจิตสำนึกแห่งความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน การปฏิบัติตนอย่างถูกต้อง รักนวลสงวนตัว หลีกเลี่ยงกิจกรรมที่เป็นอบายมุข การพนัน การระมัดระวังตนในการใช้ชีวิตประจำวัน การใช้ยาดยานพาหนะ โดยสถานศึกษาจะต้องเฝ้าระวังเป็นพิเศษ อาจตั้งสารวัตรนักเรียน เครือข่ายผู้ปกครองในการช่วยกันสอดส่องดูแล ตลอดจนการเสริมสร้างความมั่นใจให้กับผู้เรียน โดยครูคอยให้การชี้แนะให้กำลังใจ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสดงออกด้วยการรายงานหน้าชั้นเรียนทั้งงานเดี่ยวและงานกลุ่ม การนำเสนอผลงานของผู้เรียน การอภิปราย การโต้แย้ง การพูดหน้าเสาธงในตอนเช้า การแสดงบนเวทีทั้งในสถานศึกษาและชุมชน เป็นต้น ผลักดันเป็นผู้นำและผู้ตาม ยอมรับความสามารถของตนเองและเพื่อน ๆ พุนสุข ช่วยทอง (2548, หน้า 189) ได้แนะนำว่า เด็กวัยเรียนจะต้องได้รับการสร้างนิสัยให้มีความรับผิดชอบต่อการเรียน ฝึกทักษะการอยู่ร่วมกัน และฝึกช่วยเหลือตัวเองในเรื่องที่เกี่ยวกับชีวิตประจำวัน รวมทั้งการช่วยรับผิดชอบงานบ้านตามที่ได้รับมอบหมาย ต้องเปิดโอกาสให้เด็กได้ทำสิ่งต่าง ๆ และประสบความสำเร็จด้วยตนเอง พัฒนาเด็กให้มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง และมีความรู้สึกรู้สึกมีคุณค่าในตนเองสูง

มาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพ และลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรีและกีฬา

ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนมีสุนทรียภาพ และลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรีและกีฬาโดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย และเรียงลำดับปัญหาตามตัวบ่งชี้สามอันดับแรกพบว่า ผู้เรียนมีความสนใจและเข้าร่วมกิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรม และประเพณีที่ดั้งเดิมของท้องถิ่นและของไทยมีปัญหา

ที่สุด รองลงมาคือ ผู้เรียนมีความสนใจและเข้าร่วมกิจกรรมด้านศิลปะ และผู้เรียนมีความสนใจและเข้าร่วมกิจกรรมด้านดนตรี/ นาฏศิลป์โดยไม่ขัดหลักศาสนาตามลำดับ ทั้งนี้มีเหตุปัจจัยเนื่องมาจากผู้เรียนยังไม่มีจิตสำนึกในคุณค่าของศิลปวัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่นและของไทย ไม่ค่อยมีผลงานด้านศิลปวัฒนธรรม การวาดภาพ ดนตรี นาฏศิลป์หรือการร้องเพลง ไม่สามารถวิพากษ์วิจารณ์งานศิลป์ งานด้านดนตรี/ นาฏศิลป์ได้อย่างสร้างสรรค์ มีนักเรียนส่วนน้อยที่สามารถนำศิลปวัฒนธรรมและประเพณีมาพัฒนาเอกลักษณ์ความเป็นไทยได้...เด็ก ๆ มีความสามารถแต่ขาดการส่งเสริม สนับสนุนจาก ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองอย่างเต็มที่ ครูก็ไม่มีเวลาเพียงพอ ผู้เชี่ยวชาญมีข้อเสนอแนะว่า สถานศึกษาควรพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานที่ 3 โดยดำเนินการพัฒนาผู้เรียนให้แสดงออกด้านศิลปะ ด้านกีฬา ด้านนันทนาการ ด้านดนตรีไทย และดนตรีสากลตามศักยภาพ ทั้งนี้เพราะการเรียนรู้ศิลปะ ดนตรี และกีฬาเป็นการพัฒนาเด็กให้เป็นคนที่สมบูรณ์ “สะอาดกายเจริญวัย สะอาดใจเจริญสุข” เด็กทุกคนต้องพัฒนาทางร่างกาย มีสุขภาพสมบูรณ์ พัฒนาทางด้านจิตใจและอารมณ์ มีจิตใจที่ร่าเริงแจ่มใส พัฒนาด้านสติปัญญา มีทักษะทางศิลปะ ทักษะในการเล่นดนตรีและเล่นกีฬาเป็น พัฒนาด้านสังคม คือ รู้แพ้ รู้ชนะและรู้ภัย มีน้ำใจเป็นนักกีฬาและพัฒนาด้านจริยธรรม เพราะฉะนั้นสถานศึกษาจึงควรฝึกฝนผู้เรียนให้รู้จักการวิพากษ์วิจารณ์งานศิลป์ ความมีน้ำใจนักกีฬา รู้แพ้รู้ชนะ รู้ภัย สร้างผลงานด้านดนตรี/ นาฏศิลป์ เพื่อให้สามารถนำไปใช้พัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองอย่างต่อเนื่อง และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษในด้านต่าง ๆ เหล่านี้ได้แสดงออก สามารถพัฒนาตนเองให้บรรลุเป้าหมายสูงขึ้น โดยจัดกิจกรรมชุมนุม การประกวด การแข่งขัน พร้อมทั้งให้การส่งเสริม สนับสนุนผู้เรียนให้เข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนเป็นประจำทั้งในงานมงคลและอวมงคลต่าง ๆ เข้าร่วมกิจกรรมกับกลุ่มสถานศึกษา เขตพื้นที่ การศึกษา เป็นต้น และที่สำคัญ สถานศึกษาควรส่งเสริมการเรียนรู้จากกรณีปัญหาท้องถิ่นด้านศิลปะ ดนตรี/ นาฏศิลป์ และกีฬา/ นันทนาการ เพื่อปลูกฝังผู้เรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญ สร้างจิตสำนึกให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมและประเพณีที่งดงามของท้องถิ่นและของไทย และร่วมกันอนุรักษ์ให้คงอยู่สืบไป โดยจัดกิจกรรมส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง และเข้าร่วมกิจกรรมทางด้านศิลปวัฒนธรรมและประเพณีของท้องถิ่นอย่างสม่ำเสมอ

มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์

ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์โดยรวมมีปัญหายุ่งยากในระดับมาก และเรียงลำดับปัญหาตามตัวบ่งชี้ตามอันดับแรกพบว่า ผู้เรียนมีทักษะในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ สรุปความคิดเห็นอย่างเป็นระบบ และมีการคิดแบบองค์รวมมีปัญหามากที่สุด รองลงมาคือผู้เรียนมีทักษะ

การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และคิดไตร่ตรอง และผู้เรียนมีทักษะในการคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการ ตามลำดับ ทั้งนี้มีเหตุปัจจัยเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมและกระบวนการเรียนการสอนของครูไม่เน้นให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะการคิด ผู้เรียนขาดการฝึกฝน ขาดทักษะทางการคิด ไม่สามารถวิจารณ์สิ่งที่ได้เรียนรู้โดยผ่านการไตร่ตรองอย่างมีเหตุผล การจัดลำดับข้อมูลยังไม่ถูกต้อง ผลงานศิลปะ งานสร้างสรรค์มีน้อย การคาดการณ์และกำหนดเป้าหมายในอนาคตยังไม่ชัดเจน ยังไม่สามารถประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลและเลือกความคิดได้อย่างเหมาะสม ความคิดยังอยู่ในกรอบที่กำหนด ไม่กล้าคิด กล้าทำ กล้าริเริ่ม หรือตัดสินใจทำอะไรที่แปลกใหม่ เพราะกลัวถูกว่า กลัวถูกล้อเลียนว่าบ้า คิดอะไรแปลก ๆ จึงไม่กล้าที่จะคิดริเริ่มใด ๆ จะทำตามคำสั่งครูหรือผู้ปกครองเท่านั้น ทักษะการเขียนสรุปความ การเล่าเรื่อง การจับใจความยังไม่สามารถสรุปองค์ความรู้ได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ยังพบว่า การวิเคราะห์ข่าวการตรวจสอบความถูกต้องยังไม่ค่อยตรงประเด็น การให้นักเรียนมาพูดหน้าชั้นเรียนก็ทำได้ไม่ทั่วถึง การทำรายงาน การเขียนเรื่องสั้น การสรุปความคิดยังไม่เป็นระบบ ไม่มีเหตุผล ไม่กล้าวิพากษ์วิจารณ์ และที่สำคัญคือครูไม่มีเวลาที่จะดูแลเอาใจใส่เด็กอย่างเพียงพอ ต้องสอนควบชั้นเรียน ขาดความรู้ ความเข้าใจเทคนิคการสอนให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการคิด ขาดการชี้แนะที่ถูกต้อง ส่งผลให้ผู้เรียนไม่มีโอกาสได้พัฒนาทักษะการคิดเต็มตามศักยภาพ สอดคล้องกับนฤมล ไทยวิรัช (2548, หน้า 51) พบว่า ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ และคิดอย่างมีวิจารณญาณระดับต่ำ ไม่สามารถวิเคราะห์/ สังเคราะห์ และสรุปความรู้/ ประสพการณ์ได้อย่างมีเหตุผล ผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะว่า สถานศึกษาควรพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานที่ 4 โดยดำเนินการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการคิดจากการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น กิจกรรมการสาธิต การทดลอง การแสดงละคร การแสดงบทบาทสมมติ กิจกรรมโครงงาน การใช้สถานการณ์จำลอง การใช้ศูนย์การเรียนรู้ การคิดเชิงมนโทัศน์ การเขียนเรียงความ การสรุปความ การวิเคราะห์ข่าว การรายงาน การอภิปราย ฝึกการวิเคราะห์ข่าว สถานการณ์ เหตุการณ์ จากบทความ หนังสือพิมพ์ให้ผู้เรียนสามารถวิพากษ์ วิจารณ์ รู้จักวิเคราะห์ สังเคราะห์ เปรียบเทียบ ประมวลความน่าเชื่อถือ เป็นต้น เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง ได้พิสูจน์ ได้ทดสอบ ได้เห็นสิ่งที่เรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรม ประจักษ์ชัดด้วยตนเอง ได้ฝึกคิด ฝึกทำ ได้ลงมือปฏิบัติจริง รู้จักวางแผน รู้จักขั้นตอนของการทำงาน รู้จักการนำมาประยุกต์ แสวงหาคำตอบ และรู้จักวิธีการในการแก้ปัญหาด้วยตนเอง และกล้าตัดสินใจจากสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และเกิดความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ มีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล สรุปผล และรายงานผล นำผลจากการประเมินมาปรับปรุงพัฒนา แกไขผู้เรียนเป็นรายบุคคล

มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร

ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตรโดยรวม พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับมาก และเรียงลำดับปัญหาตามตัวบ่งชี้สามอันดับแรกพบว่ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) มีปัญหามากที่สุด รองลงมาคือกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ และกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยตามลำดับ สอดคล้องกับนฤมล ไทยวิรัช (2548, หน้า 51) พบว่า ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับดีเฉลี่ยทั้งโรงเรียนต่ำกว่าร้อยละ 50 ในวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษ ทั้งนี้มีเหตุปัจจัยเนื่องมาจากผู้เรียนมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการเรียน ภาษาอังกฤษ ภาษาไทย วิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ เป็นวิชาที่ยาก เรียนไม่สนุก ครูผู้เรียนขาดทักษะพื้นฐานทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้รับการฝึกฝนน้อย กระบวนการจัดการเรียนการสอน ส่อใบความรู้ ใบงาน แบบฝึก ไม่ค่อยเหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละกลุ่ม และจดบันทึกหลังการสอนยังไม่เป็นระบบ ไม่ชัดเจน ไม่สามารถนำข้อมูลมาสร้างนวัตกรรม พัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ได้เต็มตามศักยภาพ สาเหตุปัจจัยที่สำคัญครู ไม่ได้จบวิชาเอก/ โทด้านนี้มาโดยตรงทำให้มีผลต่อการถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียน ครูไม่ใช้กระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ขาดการบูรณาการ ไม่ค่อยได้ใช้สื่อในการสอนไม่มุ่งเน้นให้นักเรียนสามารถปฏิบัติได้จริง การวัดและประเมินผลยังไม่สอดคล้องกับสภาพจริง ใช้การประเมินผลเพียง 1-2 วิธี ข้อสอบปรนัยยังเป็นเครื่องมือหลักของการประเมินผลนักเรียน และครูไม่ได้นำผลการประเมินมาปรับการเรียนเปลี่ยนการสอน ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะว่า สถานศึกษาควรพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานที่ 5 พัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น โดยดำเนินการจัดกิจกรรมสอนซ่อมเสริมกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ได้ระดับคุณภาพปรับปรุงและพอใช้อย่างเร่งด่วน แยกกลุ่มผู้เรียนเก่ง ปานกลาง ปรับปรุง โดยเฉพาะกลุ่มปรับปรุงควรปรับพื้นฐานความรู้ใหม่ สร้างรากฐานที่แข็งแกร่ง จากง่ายไปสู่ยาก เสริมสร้างกำลังใจ ให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึที่ดี เรียนรู้อย่างมีความสุข มีความกระตือรือร้นที่จะพัฒนาตนเอง ประการสำคัญ สถานศึกษาต้องปรับพฤติกรรมในการเรียนรู้ของผู้เรียนและเปลี่ยนวิธีการสอนของครูทั้งด้านกระบวนการ และการใช้สื่อที่หลากหลาย ให้เหมาะสมกับสภาพจริงในการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมทั้งการส่งเสริม กระตุ้น เสริมแรงให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น มีส่วนร่วมในกิจกรรม มีความรับผิดชอบในด้านการเรียน การอ่านหนังสือและการทบทวนบทเรียน มีความใฝ่รู้ใฝ่เรียน หมั่นแสวงหาความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ให้มากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับกัลยา อัมพวนิวรรณ (2547, หน้า 155) ได้เสนอแนะว่า ครูควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตร คือ สอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สอนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างผู้เรียน ฝึกให้ผู้เรียนคิดแก้ปัญหา รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ตลอดจนจัดการเรียนการสอนโดยบูรณาการกับวิชาอื่น ๆ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ให้นักเรียนมีส่วนร่วมมากที่สุดในการเรียนการสอน ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียน รักการเรียน และทำให้ผู้เรียนบรรลุ

จุดมุ่งหมายในการเรียน นอกจากนี้ผู้เชี่ยวชาญยังได้ให้ข้อเสนอแนะว่า สถานศึกษาควรพัฒนาระบบ ประเมินผลการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับสภาพจริงของผู้เรียน และการพัฒนาเครื่องมือในการประเมินให้ มีความหลากหลายเพื่อให้ได้ข้อมูลของผู้เรียนรอบด้านที่สอดคล้องกับสภาพจริง และที่สำคัญ ควรนำผลการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนมาวิเคราะห์เป็นรายบุคคล ศึกษาสภาพปัญหา และ ปรับแผนการจัดการเรียนรู้ ตลอดจนกระบวนการจัดการเรียนการสอน สื่อ ใบความรู้ ใบงาน แบบ ฝึก ให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละกลุ่ม และจัดบันทึกหลังจากการจัดกิจกรรมอย่างเป็นระบบ เพื่อนำ ข้อมูลมาสร้างนวัตกรรม พัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ มีความรู้และทักษะเต็มตามศักยภาพ สอดคล้องกับกัลยา อัมพุนิวิจารณ์ (2547, หน้า 155) ครูควรศึกษาและวิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้ หรือผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และควรมีการศึกษานักเรียนเป็นรายบุคคล ทำแบบบันทึกพัฒนาการเพื่อ ติดตามผลการปฏิบัติงาน หาข้อบกพร่องของผู้เรียน และปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนโดยเน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญต่อไป

มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และพัฒนา ตนเองอย่างต่อเนื่อง

ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และ พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องโดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับมาก และเรียงลำดับปัญหาตามตัวบ่งชี้สาม อันดับแรกพบว่า ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่าน สนใจแสวงหาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ รอบตัวมีปัญหามาก ที่สุด รองลงมาคือ ผู้เรียนใฝ่รู้ใฝ่เรียน สนุกกับการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ และผู้เรียน สามารถใช้ห้องสมุด ใช้แหล่งความรู้ สื่อต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ตามลำดับ ทั้งนี้ มีเหตุปัจจัยเนื่องมาจากผู้เรียนขาดทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ไม่ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน ไม่ชอบ อ่านหนังสือ มีการอ่านหนังสือนอกหลักสูตร วารสาร และหนังสือพิมพ์เป็นประจำไม่มากนัก ความ รับผิดชอบของเด็ก ความสามารถในการค้นคว้าหาความรู้จากอินเทอร์เน็ตหรือสื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ การใช้ห้องสมุดยังมีน้อย แหล่งเรียนรู้ห้องสมุด ห้องโสต ห้องปฏิบัติการไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ วัสดุ อุปกรณ์ ชำรุด ไม่มีคอมพิวเตอร์ให้เด็กเรียน ขาดแคลนงบประมาณในการซ่อมบำรุง และการจัดซื้อ สิ่งที่จูงใจให้เด็กใฝ่รู้ใฝ่เรียน สนุกกับการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองก็ไม่มี สอดคล้องกับนฤมล ไทยวิรัช (2548, หน้า 51) พบว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่ขาดทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจาก แหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ขาดนิสัยรักการอ่าน ผู้เชี่ยวชาญให้แนวคิดว่าการ เรียนรู้โดยการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นลีลาการ เรียนรู้ที่ตรงตามความสนใจ ความสามารถและความถนัดของผู้เรียนเอง โดยจะเน้นกระบวนการ เรียนรู้เกิดขึ้นได้อย่างไร เรียนรู้ด้วยวิธีการใด มีขั้นตอนตั้งแต่เริ่มต้นจนจบอย่างไร โดยเปิดโอกาส และจัดสถานการณ์ให้แก่ผู้เรียนได้ศึกษา วิเคราะห์ ประเมินจุดดี จุดด้อย และปรับปรุงกระบวนการ

เรียนรู้ของตนเองเพื่อนำไปสู่การปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนรู้ให้เหมาะสม พร้อมทั้งนำไปใช้ในการเรียนรู้ครั้งต่อไป มีข้อเสนอแนะว่า สถานศึกษาควรดำเนินพัฒนา ปรับปรุงห้องปฏิบัติการต่าง ๆ เช่น ห้องโสต ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องวิทยาศาสตร์ ตลอดจนห้องเรียนให้มีบรรยากาศ สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยจัดหางบประมาณในการซ่อมบำรุงวัสดุครุภัณฑ์ต่าง ๆ ให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้ ซึ่งจะเกิดประโยชน์อย่างมากกับผู้เรียน พัฒนาระบบไอที โดยเฉพาะการติดตั้งอินเทอร์เน็ตให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้า และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้ามากยิ่งขึ้น รวมทั้งจัดหาหนังสือเสริมปัญญา สารคดี บุคคลสำคัญ ประวัติศาสตร์ วิทยาศาสตร์ จัดมุมห้องเรียนเป็นมุมหนังสือ หรือตามมุมต่าง ๆ ภายในสถานศึกษาให้เพียงพอ มีบรรณารักษ์ประจำห้อง ฝึกให้ผู้เรียนได้รู้จักค้นคว้าจากมุมหนังสือที่จัดไว้ ปลูกฝังการใช้ห้องสมุด โดยจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ให้รางวัลนักอ่านประจำสัปดาห์/เดือน/ปี และให้รู้จักการบันทึกความรู้ การสรุปความรู้จากเรื่องที่อ่าน ให้ผู้เรียนแต่ละคนมีสมุดบันทึกประจำตัว เพื่อบันทึกเรื่องราว สิ่งที่พบเห็นจากแหล่งเรียนรู้ และสื่อต่าง ๆ ทั้งโทรทัศน์ วิทยุ อินเทอร์เน็ต หนังสือพิมพ์ วารสาร และอื่น ๆ ที่มีอยู่อย่างหลากหลายทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง แล้วนำความรู้ที่ได้มาเผยแพร่โดยอาจนำเสนอในลักษณะการเล่าสู่กันฟัง การจัดบอร์ด หรือการตอบปัญหา โดยมอบรางวัลตามความเหมาะสม เพื่อสนับสนุนให้กำลังใจที่จะปฏิบัติต่อไปในอนาคต สอดคล้องกับรายงานการศึกษาคุณลักษณะเด็กไทยที่พึงประสงค์ (2548, หน้า 105) ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า เด็กไทยในปัจจุบันควรที่จะได้รับการพัฒนาคุณลักษณะในเรื่องการใช้ภาษาต่างประเทศในการสื่อสาร ความสามารถในการใช้อินเทอร์เน็ตได้ ความสนใจในการอ่านหนังสือทุกประเภทอย่างน้อยวันละ 30 นาทีความเป็นผู้นำที่ดี ความกล้าแสดงความคิดเห็น ชุมชน ความสุขุมรอบคอบ ความสามารถในการหารายได้ระหว่างเรียน การพูดจาไพเราะ อ่อนหวาน และรู้จักวิเคราะห์สถานการณ์ที่เกิดขึ้น

มาตรฐานที่ 7 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริตโดยรวมมีปัญหายอยู่ในระดับน้อย และเรียงลำดับปัญหาตามตัวบ่งชี้สามอันดับแรกพบว่า ผู้เรียนสามารถวางแผน ทำงานตามลำดับขั้นตอน ได้อย่างมีประสิทธิภาพมีปัญหามากที่สุด รองลงมาคือผู้เรียนรักการทำงาน สามารถปรับตัวและทำงานเป็นทีมได้ และผู้เรียนมีความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพสุจริตและหาความรู้เกี่ยวกับอาชีพตนเองสนใจตามลำดับ ทั้งนี้มีเหตุปัจจัยเนื่องมาจาก ผู้เรียนยังทำงานไม่เป็นระบบ ไม่ถูกต้องตามลำดับขั้นตอน ขาดการวางแผนงาน ความรับผิดชอบในการทำงานยังมีน้อย ไม่สามารถอธิบายขั้นตอนการทำงานรวมทั้งผลงานที่เกิดขึ้นทั้งส่วนที่ดีและส่วนที่มีข้อบกพร่อง ตลอดจนการตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับการทำงานใน

กลุ่มได้อย่างชัดเจน มีความขัดแย้งกัน ไม่รับฟังเหตุผลของกันและกัน และยังไม่สามารถบอกเหตุผลประกอบอาชีพที่ตนสนใจได้อย่างสมเหตุสมผล ใช้ความรู้สึก อารมณ์ในการตัดสินใจ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะว่า สถานศึกษาควรพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานที่ 7 โดยดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบกระบวนการกลุ่มให้มาก เพราะการสอนกระบวนการกลุ่มนั้นสามารถฝึกให้ ผู้เรียนมีการระดมสมอง สามัคคีธรรม และปัญญาธรรม เกิดเป็นทำเป็น แก้ปัญหาเป็น สามารถคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ คิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์ โดยครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญลงบรรจุในแผนการเรียนรู้ สำหรับกระบวนการกลุ่มนั้น ขั้นตอนต้องปฏิบัติเหมือนกันทุกห้องเรียน เพื่อผู้เรียนจะไม่สับสนในการปฏิบัติ นอกจากนี้ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนศึกษาเรียนรู้จากการทำโครงการทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงการที่เกี่ยวกับสาระการเรียนรู้ในท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะในการคิด การสังเกต การสำรวจ การทดลองรู้จักวางแผน ขั้นตอนของการทำงาน และรู้จักวิธีการในการแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มที่จะพัฒนาตนเอง และควรบันทึกติดตามงานทุกขั้นตอนด้วยตนเอง หรือกลุ่ม และควรทำอย่างต่อเนื่องจนสามารถสรุปงานได้ตามเป้าหมายที่วางไว้ และสามารถนำความรู้ไปใช้ได้จริง ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัวจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ในชุมชน และสามารถนำมาเชื่อมโยงกับชีวิตจริงของผู้เรียนได้ รวมถึงการส่งเสริมความรู้พื้นฐานด้านอาชีพให้กับผู้เรียน ซึ่งต้องดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรมต่อเนื่อง โดยสำรวจอาชีพที่มีอยู่ในชุมชน ร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ช่วยกันพิจารณาอาชีพที่เหมาะสมกับวัยและความสามารถของผู้เรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนลงมติดำเนินการตามความสนใจ เชิญผู้ประกอบการอาชีพนั้นมาให้ความรู้ที่โรงเรียน หรือพาผู้เรียนไปเรียนรู้กับผู้ประกอบการ ดำเนินการอย่างต่อเนื่องให้เห็นเป็นผลงานที่เกิดจากความสามารถของผู้เรียน พัฒนาฝีมือและผลงานจนสามารถจำหน่ายเป็นรายได้ให้กับผู้เรียน สามารถทำชื่อเสียงและเป็นจุดเด่นของสถานศึกษาได้ต่อไป

ส่วนที่ 3 ประเด็นปัญหาการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษา ด้านครู

มาตรฐานที่ 8 ครูมีคุณวุฒิ/ ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่ได้รับผิดชอบและมีครูเพียงพอ

ผลการวิจัยพบว่า ครูมีคุณวุฒิ/ ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่ได้รับผิดชอบ และมีครูเพียงพอ โดยรวมมีปัญหายอยู่ในระดับมาก และเรียงลำดับปัญหาตามตัวบ่งชี้สามอันดับแรกพบว่า สถานศึกษามีจำนวนครูตามเกณฑ์มีปัญหามากที่สุด รองลงมาคือครูสอนตรงตามวิชาเอก/ โท หรือความถนัด และครูได้รับการพัฒนาในวิชาที่สอนตามที่รัฐสภากำหนดตามลำดับ ทั้งนี้มีเหตุปัจจัยเนื่องมาจากสถานศึกษา ขาดแคลนครู ครูที่มีอยู่สอนไม่ตรงวิชาเอก วิชาโทที่เรียนจบมา ไม่มีความถนัดในวิชาที่สอน และได้รับการพัฒนาในวิชาที่สอนต่ำกว่า 20 ชั่วโมงต่อปี สอดคล้องกับนฤมล ไทยวิรัช (2548, หน้า 59)พบว่า ครูไม่เป็นไปตามเกณฑ์ ก.ค. ครูสอนเฉลี่ย 1 คนต่อสัปดาห์มากกว่า

25 ชั่วโมง สอนไม่ตรงกับวิชาเอก วิชาโทและตามความถนัด และครูพัฒนาตนเองต่ำกว่า 20 ชั่วโมง ต่อปี ผู้เชี่ยวชาญมีข้อเสนอแนะว่า สถานศึกษาควรพัฒนาครูให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานที่ 8 โดยประสานงานกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือขอการสนับสนุนงบประมาณจากองค์การปกครองท้องถิ่นดำเนินการจัดหาครูให้ครบ ชั้นเรียน และตรงกับวิชาเอก/ โท ที่สถานศึกษาขาดแคลน พร้อมกับการเสริมสร้างความตระหนักถึงความเป็นครู ความมีจรรยาบรรณในวิชาชีพครู สนับสนุนครูให้สร้างผลงานทางการศึกษาโดยใช้กระบวนการวิจัย และพัฒนาครูให้เป็นครูมืออาชีพอย่างแท้จริง โดยการจัดฝึกอบรม การประชุมสัมมนา การศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น การศึกษาดูงาน ฯลฯ เพื่อพัฒนาในวิชาที่สอนอย่างน้อย 20 ชั่วโมงต่อปีตามที่รัฐสภากำหนด ให้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติการเรียนการสอน โดยเฉพาะการจัดกิจกรรม และกระบวนการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับแนวคิดของสวิตเซอร์แลนด์ (2546, หน้า 63) กล่าวว่า การพัฒนาบุคลากร โดยการศึกษา ฝึกอบรม หรือดูงาน เป็นกิจกรรมที่มีความชัดเจนและปฏิบัติได้ง่าย สามารถช่วยเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ได้อย่างกว้างขวาง เป็นการกระตุ้นให้บุคลากร เกิดการพัฒนาปรับปรุงด้วยความคิดสร้างสรรค์ และมีความชัดเจน ทำให้เกิดการพัฒนาเฉพาะเรื่อง ได้เรียนรู้วิธีการทำงานด้วยตนเองอย่างใกล้ชิด สามารถเลือกดูงานและสอบถามหรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกิจกรรมที่ตนสนใจได้ โดยโรงเรียนได้ให้การสนับสนุนให้ครูนำความรู้ที่ได้จากการไปฝึกอบรมหรือดูงานมาขยายผล การรายงานผลการฝึกอบรมสู่การปฏิบัติเพื่อพัฒนางาน และ สอดคล้องคล้อยกับประธาน คณะกฤษฎีกา (2539, หน้า 24-50) ได้กล่าวว่า บุคคลจะต้องเพิ่มพูนความรู้ให้ทันสมัย ทันโลก มีความสามารถในการใช้เครื่องมือต่าง ๆ เพื่อให้การปฏิบัติงานเกิดความรวดเร็วมีประสิทธิภาพ แต่ที่สำคัญยิ่งไปกว่านั้นก็คือ การทำงานที่มีจิตสำนึกในการให้บริการ

มาตรฐานที่ 9 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ผลการวิจัยพบว่า ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับมาก และเรียงลำดับปัญหาตามตัวบ่งชี้สาม อันดับแรกพบว่า ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศมีปัญหามากที่สุด รองลงมาคือครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ และครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามลำดับ ทั้งนี้มีเหตุปัจจัยเนื่องมาจาก ครูสอนไม่มีความถนัดในวิชาที่สอน ขาดความรู้ความเข้าใจหลักสูตรและการนำไปใช้ ไม่มีแผนการจัดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนยังยึดหนังสือเรียนเป็นหลัก ไม่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างทั่วถึง การให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงมีน้อย ครูไม่พัฒนาสื่อและนวัตกรรมในการจัดการเรียนรู้ มีการใช้สื่อการสอนน้อย การวัดและประเมินผลไม่ตามสภาพจริง ไม่นำผลการประเมินไปใช้ในการแก้ไขผู้เรียน สอดคล้องกับ

สอดคล้องกับนฤมล ไทยวิรัช (2548, หน้า 59) ได้สรุปเหตุปัจจัยด้านครูว่า ครูสอนไม่ตรงตามวิชาเอก วิชาโท และความถนัด ไม่สามารถวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อจัดทำแผนการเรียนรู้ได้ แผนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไม่ชัดเจน ไม่นำผลการประเมินไปใช้ในการแก้ไขผู้เรียน ครูขาดความตระหนักในการจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่ปลูกเร้า/ จูงใจ/ เสริมแรงให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เต็มศักยภาพ และสอดคล้องกับพันธียี วิทลโต (2537, หน้า 43-54) ครูยังขาดเทคนิคในการจัดการเรียนการสอน และสื่อที่ใช้มีน้อยเกินไปทำให้นักเรียนไม่สามารถใช้สื่อได้อย่างทั่วถึง เนื้อหาวิชามากที่ครูต้องสอนให้ครบตามหลักสูตรและตามเวลาที่กำหนด และจำนวนครูที่ไม่เหมาะสมกับจำนวนนักเรียน ครูต้องรับผิดชอบงานด้านอื่น ๆ อีก นอกเหนือจากงานสอน ทำให้ครูไม่สนใจที่จะนำเทคนิคใหม่ ๆ มาใช้ และไม่เปิดให้นักเรียนได้เลือกเรียนในวิชาที่ต้องการ ทั้งนี้ เพราะโรงเรียนแต่ละโรงเรียนไม่มีครูที่ชำนาญการในทุกสาขาวิชา ครูที่มีอยู่จำเป็นต้องสอนวิชาที่ตนไม่ถนัด ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะว่า สถานศึกษาควรพัฒนาครูให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานที่ 9 โดยดำเนินการพัฒนาครูให้เป็นครูมืออาชีพ มีการพัฒนาตนเองให้ทันต่อโลกทันต่อการเปลี่ยนแปลง แสวงหาความรู้อย่างสม่ำเสมอ สร้างผลงานทางการศึกษาโดยการทำวิจัยในชั้นเรียนและการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนที่สนองต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน มีการเขียนแผนการเรียนรู้จากการวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา และควรนำแผนการเรียนรู้ที่ได้ดำเนินการเมื่อปีการศึกษาที่ผ่านมา มาเป็นแนวทางในการปรับปรุง พัฒนาแผนการเรียนรู้ให้สอดคล้อง เหมาะสมกับผู้เรียนมีความทันสมัยอยู่เสมอ สอดคล้องกับกัลยา อัมพุนิวิจารณ์ (2547, หน้า 155) ได้เสนอแนะว่า ผู้บริหารควรจัดให้มีการอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ กระบวนการ เทคนิควิธีการเขียนแผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน รวมทั้งต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูมีการเตรียมการสอนและแก้ไขข้อบกพร่องในการจัดการเรียนการสอนอยู่เสมอ ในส่วนของการดำเนินการสอนผู้เชี่ยวชาญได้แนะนำว่า ครูควรจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย ใช้เทคนิคการสอนที่ปลูกเร้าใจ จูงใจให้ผู้เรียนสนใจ อยากเรียนรู้ นำสาระการเรียนรู้ที่ได้เขียนไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้มาใช้ จัดกระบวนการเรียนการสอนให้ครบถ้วนทุกขั้นตอนอย่างมีประสิทธิภาพ และควรจัดทำบันทึกหลังสอนให้ละเอียด แต่ละกระบวนการสอนหรือแต่ละกิจกรรมการสอน และควรมีการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ แผนเป็นอย่างไร มีความเหมาะสม สอดคล้องกับธรรมชาติของผู้เรียนหรือไม่ ประสิทธิภาพที่เกิดขึ้นกับการใช้แผนเป็นอย่างไร ปัญหาที่เกิดขึ้นคืออะไร เกิดขึ้นกับใคร และมีแนวทางในการแก้ปัญหาอย่างไร ในทุกครั้งหลังทำการสอนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ควบคู่กับการสร้างเครื่องมือ ขั้นตอนในการดำเนินการ ออกแบบการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงโดยใช้เครื่องมือที่หลากหลาย เพื่อสะท้อนภาพให้เห็นชัดเจนและแน่นอนว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ อย่างไร ทำให้ได้ข้อมูลของผู้เรียนรอบด้านที่สอดคล้องกับความเป็นจริงเพื่อประกอบการตัดสินใจผู้เรียนได้อย่าง

ถูกต้องและมีประสิทธิภาพ เพราะฉะนั้นการวัดและการประเมินผลตามสภาพจริง ควรเป็นการประเมินที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในบริบทที่เป็นการเรียนรู้ที่มีความหมาย ที่แสดงว่าผู้เรียนสามารถใช้ความรู้ที่มีประสิทธิภาพและสามารถตีความผลงานของตนเองได้ซึ่งเป็นการสะท้อนประสบการณ์การเรียนรู้ที่เป็นจริงและมีคุณค่าให้เห็นด้วยวิธีการต่าง ๆ ได้แก่ การสังเกต การบันทึกพฤติกรรม บันทึกรายวัน แฟ้มสะสมผลงาน การเขียน การอภิปราย การทดลอง การนำเสนอ นิทรรศการ โครงการ เป็นต้น สอดคล้องกับวัฒนาพร ระงับทุกข์ (2542, หน้า 53-63) ได้กล่าวว่า การประเมินผลตามสภาพจริงเป็นการประเมินเชิงคุณภาพอย่างต่อเนื่องในด้านความรู้ ความคิด พฤติกรรม วิธีการปฏิบัติและผล การปฏิบัติของผู้เรียน วิธีการที่ใช้ได้แก่ การสังเกต การสัมภาษณ์ การรายงานตนเอง และจากแฟ้มสะสมผลงาน ผู้เชี่ยวชาญได้เน้นย้ำว่าการวัดและประเมินผลนี้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ การประเมินจึงเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาในกระบวนการเรียนรู้ ความสำเร็จหรือล้มเหลวของผู้เรียนสังเกตได้จากการที่ผู้เรียนสามารถใช้ความรู้และทักษะไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ สิ่งที่สำคัญครูต้องนำผลการประเมินมาปรับการจัดกิจกรรมของครู และปรับพฤติกรรมในการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อนำผลการประเมินไปพัฒนาผู้เรียนและพัฒนาการจัดกิจกรรม และจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

ส่วนที่ 4 ประเด็นปัญหาการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษา ด้านผู้บริหาร

มาตรฐานที่ 10 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการ

ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการโดยรวมมี ปัญหาอยู่ในระดับน้อย และเรียงลำดับปัญหาตามตัวบ่งชี้สามอันดับแรกพบว่า ผู้บริหารมีคุณธรรม จริยธรรม มีความมุ่งมั่นและอุทิศตนในการทำงานมีปัญหามากที่สุด รองลงมาคือผู้บริหารมี ความสามารถในการบริหารวิชาการและเป็นผู้นำทางวิชาการ และผู้บริหารมีความคิดริเริ่มและมี วิสัยทัศน์ตามลำดับ ทั้งนี้มีเหตุปัจจัยเนื่องมาจากผู้บริหารขาดคุณธรรม จริยธรรมในการทำงาน ไม่ อุทิศเวลาให้กับโรงเรียนอย่างเต็มที่ หวังผลประโยชน์ส่วนตนมากกว่าผลประโยชน์ของผู้เรียน มุ่งเน้นงานธุรการมากกว่างานวิชาการ ขาดความสามารถในการบริหาร ขาดการนิเทศติดตามผลการ ปฏิบัติงานของครู สอดคล้องกับ เกียรติยศ เอื้อวงศ์ (2547) พบว่า ปัจจัยด้านภาวะผู้นำที่เป็นอุปสรรค ต่อการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนได้แก่ การที่ผู้บริหารใจดีเกินไป ขาดความเด็ดขาดใน การบริหาร ผู้บริหารนำการเปลี่ยนแปลงเข้ามาเร็วจนครูรับไม่ทัน การที่ผู้บริหารไม่สามารถให้เวลา กับโรงเรียนอย่างเต็มที่ และผู้บริหารขาดความสามารถในการบริหารและมีภาระงานธุรการมาก ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ผู้บริหารควรพัฒนาตนเองให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานที่ 10 โดย ประพฤติปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพ เป็นแบบอย่างที่ดีในการครองตน ครองคนและครอง งาน ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหาร มีอธิบาท 4 พรหมวิหาร 4 ทั้งนี้ไม่ใช่เพื่อผลประโยชน์ของ ตนเอง แต่เพื่อประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ ต้องกล้าคิด กล้าทำ กล้าตัดสินใจ ริเริ่มแนวทางใน

การบริหาร และวิธีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกำหนดวิสัยทัศน์ นโยบาย และพันธกิจของสถานศึกษาให้มีความชัดเจน สามารถนำไปสู่จุดมุ่งหมายของความสำเร็จได้ ด้วยความร่วมมือของผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะครู ผู้ปกครอง ตลอดจนผู้เรียน เป็นต้น สอดคล้องกับชาคริต ชมชื่น (2546) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลง นวัตกรรม นวัตกรรม สอดคล้องกับ วันเพ็ญ วรวงศ์พงศา (2547) ได้เสนอแนะว่า ผู้บริหารควรพัฒนาตนเองให้เป็นผู้มีวิสัยทัศน์ โดยสามารถสร้างวิสัยทัศน์ สามารถเผยแพร่วิสัยทัศน์ให้คณะครูได้ทราบ และสามารถนำวิสัยทัศน์ไปปฏิบัติได้ และสอดคล้องกับ (Ganon, 1982, p. 315; Sergiovanni, 1989, pp. 384-391) ที่กล่าวว่า การบริหารงานต้องอาศัยความรู้เรื่องการจัดองค์การ การชี้นำทิศทางการทำงานให้ผู้ร่วมงาน ชักจูงให้ ความร่วมมือในการทำงาน ผู้บริหารต้องมีความเชื่อมั่นในตัวเอง มีความสามารถในการทำงานและ ตัดสินใจใช้สติปัญญาและความรู้ของตนเองในการช่วยเหลือ สนับสนุนให้ครูทำงานเพื่อดำเนินภารกิจ ของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผล นอกจากนี้ผู้เชี่ยวชาญยังได้ให้ข้อเสนอแนะอีกว่า ผู้บริหารควรพัฒนาระบบการนิเทศการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ โดยแต่งตั้งคณะกรรมการ ผู้บริหารเป็นประธาน และดำเนินการนิเทศทุกห้องเรียนอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง ให้ครูนำผลการ นิเทศไปปรับปรุง พัฒนา ปรับการเรียนเปลี่ยนการสอน เอาใจใส่ผู้เรียนอย่างทั่วถึง จุดมุ่งหมายคือ การพัฒนาครูซึ่งเป็นปัจจัยส่งผลต่อการพัฒนาการเรียนการสอน และต้องเป็นกระบวนการที่ ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับกัลยา อัมพุนิธรรม (2547, หน้า 155) ได้เสนอแนะว่า ผู้บริหารควรมีการนิเทศภายใน ให้คำแนะนำในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและเทคนิควิธีสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และ ประการที่สำคัญผู้เชี่ยวชาญได้กล่าวไว้ว่า ผู้บริหารต้องมีความรู้ ความสามารถ มีทักษะในการบริหาร มี การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความรู้ซึ่งกันและกัน ต้องพัฒนาตนเองให้มีความรอบรู้เกี่ยวกับ หลักสูตร สารการเรียนรู้ท้องถิ่น การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การวัดผลและ ประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริง การวิจัยเพื่อพัฒนาสื่อและนวัตกรรมจัดการเรียนรู้ การใช้ เทคโนโลยี ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยเข้ารับการอบรม ประชุม สัมมนา ศึกษาดูงาน ศึกษาต่อ ตลอดจนการศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง ติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการอยู่ เสมอ สอดคล้องกับไพศาล ชาญสูงเนิน (2542, หน้า 136) กล่าวว่า การปฏิรูปการศึกษาทำให้ ผู้บริหารมีการศึกษา มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะกระบวนการในการบริหาร มีการแลกเปลี่ยน ประสบการณ์ ความรู้ซึ่งกันและกัน การได้รับข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัยอยู่เสมอตลอดเวลาจะช่วยให้ ผู้บริหารปรับเปลี่ยนการบริหารของตนให้เหมาะสมกับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อม โดยจะต้อง ประสานเป้าหมายของโรงเรียนให้เข้ากับเป้าหมายที่ต้องการ ความเติบโตของสมาชิกในโรงเรียน

เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการทำงาน การวางแผนนโยบายในการบริหารงานให้เกิดประสิทธิผลของโรงเรียน

มาตรฐานที่ 11 สถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบ ครบวงจรให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบ ครบวงจรให้บรรลุเป้าหมายการศึกษาโดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย และเรียงลำดับปัญหาตามตัวบ่งชี้สามอันดับแรกพบว่า สถานศึกษามีระบบและดำเนินการประกันคุณภาพภายในเป็นไปตามกฎกระทรวงมีปัญหามากที่สุด รองลงมาคือสถานศึกษามีการบริหารโดยหลักการมีส่วนร่วมและมีการตรวจสอบและถ่วงดุล และสถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้างการบริหารและระบบการบริหารงานอย่างเป็นระบบตามลำดับ ทั้งนี้เหตุปัจจัยเนื่องมาจากสถานศึกษายังขาดความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ ไม่มีระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารที่ถูกต้องและทันต่อการใช้งาน การพัฒนามาตรฐานการศึกษา การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การตรวจและทบทวนคุณภาพ ตลอดจนการผดุงระบบการประกันคุณภาพการศึกษา การบริหารแบบมีส่วนร่วมยังไม่เป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานยังไม่เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง สอดคล้องกับเก็จนก เอื้อวงศ์ (2547) พบว่า โรงเรียนมีการจัดระบบสารสนเทศ แต่มีข้อควรปรับปรุงคือ ยังไม่เป็นระบบและไม่ครบถ้วน และนำมาใช้เพื่อการตัดสินใจในการบริหารเพียงบางส่วน ไม่ได้มีการจัดทำมาตรฐานที่สอดคล้องกับเอกลักษณ์ของโรงเรียน รวมทั้งไม่ได้เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผน คณะกรรมการสถานศึกษายังขาดความตระหนักรู้ในความสำคัญของบทบาทหน้าที่ ขาดความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษา และการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของกมลภัทร ธรรมสุนทร (2544, หน้า 81) พบว่า คณะกรรมการโรงเรียนไม่มีความชัดเจนในการรับทราบถึงบทบาทหน้าที่ที่ต้องแสดงออกมาในรูปการปฏิบัติงานจริง แต่จะมีส่วนร่วมในการคิดหรือบริจาคเงินเท่านั้น ระบบโครงสร้างการบริหารและการบริหารงานยังซับซ้อน ภาระงานของแต่ละบุคคลมีมากแต่บุคลากรมีน้อย ผู้เชี่ยวชาญมีข้อเสนอแนะว่า ผู้บริหารควรพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานที่ 11 โดยดำเนินการปรับปรุงโครงสร้างการบริหารงานให้ชัดเจน มีคำสั่งมอบหมายและผู้รับผิดชอบเป็นลายลักษณ์อักษร วางระบบระเบียบรองรับการบริหารงานทุกฝ่าย ทั้งการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานงบประมาณ ทรัพย์สิน และรายได้ และการบริหารงานทั่วไป จัดทำแผนกลยุทธ์ แผนปฏิบัติงานประจำปีทุกปี ให้สอดคล้องกับแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษาและสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเป็น

แนวทางในการปฏิบัติงาน นำแผนงาน โครงการ/กิจกรรมมาสู่การปฏิบัติ จัดระบบการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง และนำข้อมูล ผลการประเมินมาใช้ในการตัดสินใจและปรับปรุง พัฒนาระบบการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ สถานศึกษาควรจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศให้เป็นระบบ โดยเฉพาะด้านผู้เรียน เริ่มตั้งแต่การรวบรวม ข้อมูลผู้เรียนแต่ละด้านเป็นรายบุคคล โดยมีระบบจัดเก็บ การบันทึก รวบรวม วิเคราะห์ และสรุป เป็นรายบุคคล เป็นระดับชั้น และเป็นภาพรวมระดับสภาพศึกษา โดยจัดทำเป็นแผนการดำเนินการ ที่ชัดเจน นำเทคโนโลยีด้านคอมพิวเตอร์มาช่วยในการจัดเก็บ เพื่อความสะดวกรวดเร็วและทันต่อ การใช้งาน จัดทำเป็นแผนการดำเนินการที่ชัดเจน รวมทั้งควรพัฒนาระบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม จัดระบบการตรวจสอบ ถ่วงดุล โดยเสริมสร้างบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาและ บุคลากรในสถานศึกษาให้เข้มแข็ง ชี้แจงให้เห็นถึงความสำคัญและบทบาทของตน ให้มีความสำคัญ กับองค์กรศาสนา องค์กรเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามา มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ร่วมมือกันในการพัฒนา การกำหนดทิศทางและการบริหาร สถานศึกษาเช่น การทำแผนกลยุทธ์ การจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น การตรวจสอบภายใน เป็นต้น และควรมีการประชุมร่วมกันอย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง ซึ่งสอดคล้องกับรายงานของสำนักงาน คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2540, หน้า 30) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารโรงเรียนไม่สามารถ ปฏิบัติงานให้สำเร็จได้โดยลำพัง จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากครู อาจารย์ คณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน ดำเนินงานตามแผน และส่งเสริมให้บุคคลที่ เกี่ยวข้องกับการศึกษาได้ทำงานร่วมกัน ปรึกษาหารือ ร่วมกันคิดแก้ไขปัญหาและอุปสรรคร่วมกัน สอดคล้องกับคำานวณ ทองมาก (2548, หน้า 69) ได้ศึกษาสภาพและแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมใน การบริหาร โรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตอำเภอบ้านบึง สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 1 ให้ข้อเสนอแนะว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรมีการ ประชุมวางแผนเสนอความคิดเห็นต่าง ๆ ที่เป็นรูปธรรม เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษาอย่าง ต่อเนื่อง และติดตามผลการพัฒนา และควรจัดประชุมสัมมนาคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ เข้าใจบทบาทหน้าที่ในการปฏิบัติงานด้านต่างๆ ส่วนการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพนั้น ผู้เชี่ยวชาญได้แนะนำว่า สถานศึกษาควรดำเนินการตามกรอบ มาตรฐานการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดรูปแบบการ ดำเนินการให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา สร้างความตระหนักแก่บุคลากรและให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา แต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบอย่างชัดเจน และ ดำเนินการอย่างจริงจังตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปีของสถานศึกษา การดำเนินการนี้ มิใช่เป็นการสนองนโยบาย แต่เป็นหน้าที่ที่สถานศึกษาจะต้องดำเนินการตามพระราชบัญญัติ

การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 มาตรา 48 อย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเผยแพร่ต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ (2547) ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า สถานศึกษาควรออกแบบการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา ทั้งนี้ควรคำนึงถึงการดำเนินการให้เป็นงานปกติของสถานศึกษาเพื่อลดความยุ่งยากซ้ำซ้อน โดยจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาที่มีการบูรณาการแผนการดำเนินการประกันคุณภาพ หรือกิจกรรมการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา มีการเตรียมความพร้อมด้านบุคลากร โดยการสร้างความตระหนักและให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา กำหนดให้มีแผนพัฒนาบุคลากรเพื่อเป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่องทั่วถึงและสนับสนุนส่งเสริมให้มีระบบ หรือกลไกการเรียนรู้ของบุคลากรเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน

มาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยรวมมีปัญหอยู่ในระดับน้อย และเรียงลำดับปัญหาตามตัวบ่งชี้สามอันดับแรกพบว่า สถานศึกษามีการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีปัญหามากที่สุด รองลงมาคือ สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมบริการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติเต็มศักยภาพ และสถานศึกษามีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนอย่างหลากหลายตามลำดับ ทั้งนี้มีเหตุปัจจัยเนื่องมาจากการจัดกระบวนการเรียนรู้ยังไม่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดกิจกรรมไม่กระตุ้น ปลุกเร้าให้ผู้เรียนเกิดความสนใจใฝ่รู้ ใฝ่เรียน การนิเทศการสอนไม่เกิดการพัฒนา ครูไม่นำผลการนิเทศไปปรับปรุงการสอน การจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีการให้บริการเทคโนโลยีสารสนเทศค่อนข้างน้อย ห้องสมุด และห้องคอมพิวเตอร์ไม่เอื้อต่อการสืบค้นและเรียนรู้ สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ไม่เพียงพอ และอยู่ในสภาพที่ใช้การได้น้อยมาก การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนไม่หลากหลาย ขาดการจัดกิจกรรมที่บูรณาการเชื่อมโยงความรู้และทักษะด้านต่าง ๆ กับชีวิตจริงของผู้เรียน สอดคล้องกับนฤมล ไทยวิรัช (2548, หน้า 50) พบว่า สถานศึกษามีแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา เช่น ห้องสมุด และห้องคอมพิวเตอร์ไม่เอื้อต่อการสืบค้นและเรียนรู้ ไม่นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาร่วมในการพัฒนาการศึกษา ขาดกิจกรรมกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่องและมีส่วนร่วมในกิจกรรม ขาดการจัดกิจกรรมที่บูรณาการเชื่อมโยงความรู้และทักษะด้านต่าง ๆ เช่นเดียวกับกัลยา อัมพูนีวรรณ (2547, หน้า 38) ได้สรุปปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีทั้งปัญหาที่เกิดจากครูผู้สอน ปัญหาที่เกิดจากโรงเรียนและปัญหาที่เกิดจาก

ผู้เรียน และผลการวิจัยพบว่า ครูยังไม่ปรับปรุงพัฒนาการสอน ยังคงเน้นเนื้อหา สาเหตุหนึ่งคือ ขาดการสนับสนุนส่งเสริมจากฝ่ายบริหาร ผู้เชี่ยวชาญมีข้อเสนอแนะว่า ผู้บริหารควรพัฒนาคุณภาพ การจัดการศึกษาให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานที่ 12 โดยดำเนินการปรับภูมิทัศน์ในสถานศึกษา จัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนให้มีบรรยากาศน่าเรียนรู้ โดยจัดแต่งมุมห้องเรียน ฝาผนังให้มี บรรยากาศที่เร้าใจ น่าศึกษาเรียนรู้ จัดการให้บริการเทคโนโลยีสารสนเทศทุกรูปแบบที่เอื้อต่อ การเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน เช่น การติดตั้งอินเทอร์เน็ตให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้า รวมทั้ง การส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาอย่างเต็มที่ ตลอดจน การศึกษาเรียนรู้จาก ภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น ประวัติความเป็นมาของท้องถิ่น สภาพทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคม และอาชีพอย่างต่อเนื่อง โดยยึดหลักว่า ทุกสถานที่ ทุกแห่งเป็น แหล่งเรียนรู้ และทุกสิ่งที่เป็นตัวเป็นสื่อการเรียนรู้ เปิดโอกาส ให้อิสระผู้เรียนในการแสวงหาความรู้ ความคิดด้วยการลงมือปฏิบัติจริง เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ เพราะฉะนั้นสถานศึกษาจึง ควรมีการวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา และจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเชื่อมโยงสาระ ความรู้กับชีวิตจริงของผู้เรียน วิเคราะห์ศักยภาพของผู้เรียนเป็นรายบุคคล ซึ่งสถานศึกษาควรคำนึงถึง ธรรมชาติของผู้เรียน ประสบการณ์ในการเรียนรู้ และวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียน และควรใช้จิตวิทยาการ เรียนรู้ จัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนที่หลากหลาย เช่น กิจกรรมส่งเสริมและตอบสนอง ความสามารถทางวิชาการ ความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถพิเศษด้านศิลปะ ดนตรี/ นาฏศิลป์ กีฬา/ นันทนาการ ตลอดจนการปลูกฝังให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญของค่านิยมที่พึงาม ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมไทยและภูมิปัญญาไทย รวมทั้งกิจกรรมที่ส่งเสริมความเป็น ประชาธิปไตย เป็นต้น ให้ผู้เรียนเลือกเรียนตามความสนใจ ส่งเสริมและพัฒนานวัตกรรมจัดการ เรียนรู้และสื่ออุปกรณ์การเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ จัดระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ระบบการบันทึก การรายงานผล และการส่งต่อข้อมูลของผู้เรียน ตลอดจนระบบการนิเทศการเรียนการสอน การนำ ผลไปปรับปรุงการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง และการนำแหล่งเรียนรู้มาใช้ในการเรียนการสอนให้ เกิดประโยชน์กับผู้เรียนอย่างคุ้มค่า

มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียน การสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้

ผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการ เรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับมาก และเรียงลำดับปัญหาตามตัวบ่งชี้ พบว่า สถานศึกษามีสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้มีปัญหามากที่สุด รองลงมาคือสถานศึกษามีหลักสูตรและเนื้อหาสาระการเรียนรู้อัตนาศาตร์ ระดับชาติ และระดับ ท้องถิ่น เหมาะสม สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางและความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น

ตามลำดับ ทั้งนี้มีเหตุปัจจัยเนื่องมาจาก สถานศึกษาไม่มีการประเมินผลการใช้หลักสูตร ขีดหนังสือเรียนเป็นหลัก สื่อที่มีอยู่ไม่ได้นำมาใช้อย่างคุ้มค่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อธรรมชาติ แต่สื่อเทคโนโลยีมีไม่เพียงพอ บางส่วนจะถูกนำมาใช้ในงานธุรการและวิชาการ ขาดงบประมาณในการจัดซื้อสื่อคล้อยกับคั่นสนธิ์ สุริยวงษ์ (2534, บทคัดย่อ) สรุปว่า ด้านปัญหาในการใช้สื่อสอนที่เป็นปัญหามากที่สุดคือ ขาดงบประมาณในการจัดซื้อสื่อการสอนตามความต้องการ ในทำนองเดียวกัน ทศนา สิชันทกสมิต (2540, หน้า 145) กล่าวว่า สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรสาครได้รับงบประมาณน้อยไม่เพียงพอในการจัดสรรให้กับโรงเรียนในสังกัดในการจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ และอีกประการหนึ่ง เทคโนโลยีและอุปกรณ์บางส่วนจะถูกนำมาใช้เป็นกองกลางที่สำนักวิชาการกลุ่มโรงเรียน จึงทำให้โรงเรียนเกิดอุปสรรคในด้านเทคโนโลยีและอุปกรณ์ สอดคล้องกับ เกียรติยศ เอื้อวงศ์ (2547) พบว่า ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ที่เป็นอุปสรรคต่อการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนได้แก่ การที่โรงเรียนมีวัสดุบางอย่างไม่เพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอน และวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ไม่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของโรงเรียน ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะว่าผู้บริหารควรพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานที่ 13 โดยแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตร ดำเนินการประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา นำผลการประเมินมาพัฒนาหลักสูตร เพิ่มเติมสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นให้หลากหลาย ให้ทันสมัย เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาและท้องถิ่น สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชน โดยความร่วมมือของคณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และวิทยากรภูมิปัญญาท้องถิ่น จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ให้ครบทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และครบทุกช่วงชั้นที่จัดการเรียนการสอน และควรมีการประเมินผลการใช้หลักสูตรเพื่อพัฒนาปรับปรุงทุกปี นอกจากนี้ควรพัฒนาสื่อธรรมชาติ เช่น สัตว์ประเภทต่าง ๆ สิ่งของ ไม้ดอกไม้ประดับพวกพลูด่าง ราชินีหินอ่อน คุณนายตื่นสาย พืชผักสวนครัว สวนสมุนไพร สวนพฤกษศาสตร์ให้ดูร่มรื่น สะอาด สวยงามอยู่เสมอ โดยความร่วมมือของบุคลากรทุกคนในสถานศึกษาและชุมชน ผลิตภัณฑ์แปลกใหม่ ทันสมัย มาใช้ประกอบการสอน และควรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือเชื่อมโยงสื่อการเรียนการสอนจากแห่งเรียนรู้และภูมิปัญญาในท้องถิ่นให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง ได้รับแรงเสริมให้ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน เกิดการเรียนรู้ตามศักยภาพ ตลอดจนการพัฒนาวัฒนธรรม การจัดหาสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้ พร้อมกับมีการให้บริการเทคโนโลยีสารสนเทศทุกรูปแบบที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อนักเรียนจะได้มีความรู้และใช้สื่อเทคโนโลยีได้ถูกต้องเหมาะสม วรสิทธิ์ โกศาการ (2548, หน้า 60) ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ใช้สื่ออย่างทั่วถึง และควรแบ่งงบประมาณรายหัวที่โรงเรียนได้รับมาใช้ในเรื่องการผลิตสื่อให้มากพอกับจำนวนนักเรียน

มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษาโดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย และเรียงลำดับปัญหาตามตัวบ่งชี้พบว่า สถานศึกษามีระบบกลไกในการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษามีปัญหามากที่สุด รองลงมาคือ สถานศึกษามีกิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษาตามลำดับ ทั้งนี้มีเหตุปัจจัยเนื่องจากสถานศึกษาไม่มีการประเมิน ไม่มีการนำข้อมูลและ ผลการประเมินไปใช้ในการตัดสินใจและปรับปรุงระบบและกลไกในการส่งเสริมความสัมพันธ์ และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา ไม่การแต่งตั้งผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน สอดคล้องกับนฤมล ไทยวิรัช (2548, หน้า 59) พบว่า สถานศึกษาดำเนินการกลไกในการตรวจสอบการปฏิบัติงาน ขาดการนำข้อมูลและผลการประเมินไปใช้ในการตัดสินใจและปรับปรุงงาน ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ผู้บริหารควรพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานที่ 14 โดยดำเนินการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบงานความสัมพันธ์กับชุมชนเป็นลายลักษณ์อักษรอย่างชัดเจน พร้อมกับการวางระเบียบรองรับอย่างเหมาะสม และวางขอบข่ายงานในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนอย่างชัดเจน เป็นระบบ มีการนิเทศ ติดตาม ตรวจสอบ การประเมินผลระบบและกลไกในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน และนำผลการประเมินมาปรับปรุงระบบและกลไกในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับสนธยา ดุ่นเจริญ (2545, หน้า 70) ได้เสนอแนะว่า สถานศึกษาควรจัดทำโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนอย่างมีระบบและต่อเนื่อง ควรแต่งตั้งคณะกรรมการและมอบหมายหน้าที่การงานเป็นลายลักษณ์อักษร ควรมีการติดตาม ประเมินผลอย่างมีระบบและต่อเนื่อง ส่วนในด้านการประชาสัมพันธ์นั้นผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะว่า สถานศึกษาควรพัฒนาความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนและท้องถิ่น ทั้งภาครัฐและเอกชน โดยจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ เช่น แผ่นพับ วารสาร จดหมาย การปฐมนิเทศ การประชุม เชิญผู้ปกครองเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน เป็นต้น เพื่อสร้างความเข้าใจให้ครูและชุมชนเห็นความสำคัญในการจัดการศึกษาร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับทองศักดิ์ ก้องคำโก (2546, หน้า 60) ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า การประชาสัมพันธ์ ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดประชุมสัมมนา และพบปะสังสรรค์ร่วมกันระหว่างผู้บริหาร โรงเรียน ครู ผู้ปกครอง ประชาชนในชุมชนได้มีความเข้าใจในกิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อให้เกิดความร่วมมือประสานพลังในการสร้างสรรค์ โดยให้ความสำคัญและดำเนินการด้วยความจริงใจ โปร่งใส และต่อเนื่อง นอกจากนี้ผู้เชี่ยวชาญยังได้ให้ข้อเสนอแนะอีกประการหนึ่งคือ สถานศึกษาควรมีการให้บริการชุมชนอย่างเหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้บริการในด้านสถานที่ วัสดุ

อุปกรณ์ รวมทั้งการเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนอย่างสม่ำเสมอ เช่น กิจกรรมวันสำคัญของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ กิจกรรมประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น งานมงคล ต่าง ๆ เป็นต้น สอดคล้องกับสนธิสัญญา ตุ่นเจริญ (2545, หน้า 81) โรงเรียนควรบริการสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ให้ชุมชนได้ใช้ในโอกาสต่าง ๆ อย่างสะดวกและรวดเร็ว ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนได้ใช้ประโยชน์จากอาคารสถานที่ในโรงเรียน นอกเวลาเรียนหรือวันหยุดเกี่ยวกับการให้การศึกษา การประชุม หรือจัดงานพิธีต่าง ๆ และควรจัดตั้งเครือข่ายผู้ปกครองในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน โดยใช้ตัวแทนผู้ปกครองในแต่ละห้องเรียนเป็นกรรมการ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สถานศึกษาที่นำรูปแบบการพัฒนางานตามมาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็กไปใช้ ควรศึกษารายละเอียดของรูปแบบฯ และศึกษารายละเอียดของตัวบ่งชี้ตามเกณฑ์การพิจารณาในแต่ละมาตรฐาน เพื่อให้เกิดความเข้าใจโดยละเอียดในทุกประเด็นก่อนนำไปใช้ในสถานการณ์จริง
2. สถานศึกษาที่นำรูปแบบไปใช้ ต้องทำความเข้าใจกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันเกี่ยวกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการประเมินคุณภาพภายนอกรอบ 2 บทบาทหน้าที่ของแต่ละคน ตลอดจนเครื่องมือที่ใช้
3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรมีการนำรูปแบบการพัฒนาดังกล่าวไปใช้เพื่อพิจารณาเกี่ยวกับคุณภาพของสถานศึกษาในสังกัด และนำผลมาวิเคราะห์ เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์แนวทางในการพัฒนา ฝึกอบรม เพื่อเติมเต็มศักยภาพของสถานศึกษาสู่ความเป็นสถานศึกษาที่มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรทำการศึกษาต่อเนื่อง โดยนำรูปแบบการพัฒนางานตามมาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้ในสถานศึกษาขนาดเล็ก แล้วทำการศึกษาผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามรูปแบบการพัฒนาฯ